

Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická

**Rétorické a komunikační strategie v motivační literatuře pro ženy od
nakladatelství Motto**

Veronika Hanáková

Bakalářská práce
2017

Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická
Akademický rok: 2015/2016

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Veronika Hanáková**
Osobní číslo: **H14602**
Studijní program: **B7105 Historické vědy**
Studijní obor: **Historicko-literární studia: Historicko-literární**
Název tématu: **Rétorické a komunikační strategie v motivační literatuře pro
ženy od nakladatelství Motto**
Zadávací katedra: **Katedra literární kultury a slavistiky**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Tématem práce budou vybrané publikace takzvané motivační literatury určené zejména ženám z produkce nakladatelství Motto. Analyzovány budou rétoricky působivé tematické a motivické, kompoziční a jazykové, obecně stylistické prostředky využívané v tomto typu textů. Přednostní pozornost přitom bude věnována výskytům literárních struktur, například esejistických tendencí nebo storytellingu v kontextu různých narativních způsobů a forem, metaforického jazyka aj.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná**

Seznam odborné literatury:

- BUTLER-BOWDON, Tom. Nic není nemožné: 50 klíčových knih motivační literatury. Praha: Metafora, 2003. ISBN 80-86518-19-1.
- FIALOVÁ, Alena (ed.). V souřadnicích mnohosti: česká literatura první dekády jednadvacátého století v souvislostech a interpretacích. Praha: Academia, 2014. Literární řada. ISBN 978-80-200-2410-7.
- HALADA, Jan. Encyklopedie českých nakladatelství 1949-2006. Praha: Libri, 2007. ISBN 978-80-7277-165-3.
- HOFFMANNOVÁ, Jana. Stylistika a-: současná situace stylistiky. Praha: Trizonia, 1997. Jazykové příručky. ISBN 80-85573-67-9.
- KRAUS, Jiří. Rétorika a řečová kultura. Vyd. 2., dopl. Praha: Karolinum, 2010. ISBN 978-80-246-1829-6.
- LAKOFF, George a Mark JOHNSON. Metafory, kterými žijeme. Brno: Host, 2002. Teoretická knihovna, 3. ISBN 80-7294-071-6.
- SIMMONS, Annette. Přesvědčujte a ovlivňujte pomocí příběhů: storytelling. Brno: Computer Press, 2008. ISBN 978-80-251-2112-2.

Vedoucí bakalářské práce:

Mgr. Jiří Studený, Ph.D.

Katedra literární kultury a slavistiky

Datum zadání bakalářské práce: **30. dubna 2016**

Termín odevzdání bakalářské práce: **31. března 2017**

prof. PhDr. Karel Rýdl, CSc.
děkan

L.S.

PhDr. Miroslav Koubě, Ph.D.
vedoucí katedry

V Pardubicích dne 30. listopadu 2016

Prohlašuji:

Tuto práci jsem vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně.

V Pardubicích dne 10. 3. 2017

Veronika Hanáková

Poděkování

Děkuji především vedoucímu mé bakalářské práce Mgr. Jiřímu Studenému, Ph. D. za pomoc při jejím zpracování, odborné vedení, zájem, trpělivost a užitečné rady. Zároveň bych ráda poděkovala svému příteli a přátelům za psychickou oporu.

Anotace

Tato bakalářská práce má za úkol prozkoumat rétorické a komunikační metody v motivační literatuře z českého nakladatelství Motto. Celkově je rozdělena na tři hlavní části. V první jsou vysvětleny pojmy motivační literatura a literatura určená ženám. V další je představeno nakladatelství Motto a jeho produkce. Poslední část je zároveň hlavní. Pro zkoumání rétorických a komunikačních metod bylo vybráno pět titulů, které jsou jednotlivě podrobeny analýze. V závěru jsou všechny vyzkoumané jevy shrnuty a porovnány.

Klíčová slova

Nakladatelství Motto, motivační literatura, literatura pro ženy, rétorika, komunikace

Title

Rhetorical and Communication Strategies in Motivational Literature for Women from Motto Publisher

Annotation

This thesis aims to explore rhetorical and communication methods in motivational literature from the Czech Motto Publisher. Overall, thesis is divided into three main parts. The first part explains the concepts of motivational literature and literature for women. Second part presents the Motto publisher and their production. The last part is simultaneously the main one. Five titles were selected for exploring rhetorical and communication methods and individual analysis. In the conclusion is a comparison and summarization of all explored phenomena.

Keywords

Motto publisher, motivational literature, literature for women, rhetoric, communication

OBSAH

Úvod.....	10
1. Motivační literatura	12
1.1. Znamky motivační literatury	12
1.2. Literatura určená ženám	13
2. Nakladatelství Motto	15
2.1. Základní informace.....	15
2.2. Edice nakladatelství.....	15
2.3. Motivační literatura v nakladatelství	16
3. Rozbor vybraných titulů z nakladatelství	18
3.1. Kurandera: hledání podstaty ženské síly	18
3.1.1. Kritéria výběru	19
3.1.2. Obsah publikace	19
3.1.3. Komunikační strategie.....	22
3.1.4. Rétorické metody.....	24
3.1.5. Genderové aspekty	29
3.1.6. Komu je kniha opravdu určena.....	29
3.2. Astrologie lásky.....	30
3.2.1. Kritéria výběru	31
3.2.2. Obsah publikace	31
3.2.3. Komunikační strategie.....	34
3.2.4. Rétorické metody.....	35
3.2.5. Genderové aspekty	38
3.2.5. Komu je kniha opravdu určena.....	38
3.3. Čarodějnický kalendář.....	39
3.3.1. Kritéria výběru	40
3.3.2. Obsah publikace	40
3.3.3. Komunikační strategie.....	42
3.3.4. Rétorické metody.....	44
3.3.5. Genderové aspekty	45
3.3.6. Komu je kniha opravdu určena.....	45
3.4. Hodné holky se dostanou do nebe, zlobivé kam chtějí.....	46
3.4.1. Kritéria výběru	47
3.4.2. Obsah publikace	47
3.4.3. Komunikační strategie.....	49

3.4.4. Rétorické metody.....	50
3.4.5. Genderové aspekty	52
3.4.6. Komu je kniha opravdu určena.....	52
3.5. Proč si muži berou potvory a hodné holky zůstanou na ocet	53
3.5.1. Kritéria výběru	54
3.5.2. Obsah publikace	55
3.5.3. Komunikační strategie.....	56
3.5.4. Rétorické metody.....	57
3.5.5. Genderové aspekty	59
3.5.6. Komu je kniha opravdu určena.....	60
Závěr.....	61

Úvod

Čtenáři vyhledávají knihy pro jejich příběh, relaxují s nimi, čerpají informace, inspirují se, někteří v nich dokonce hledají pomoc. Některá díla takovou pomoc poskytnou, aniž by to bylo jejich primárním účelem. Motivační literatura má přímo za cíl oslovit svého čtenáře a pomocí textu mu ukázat efektivnější způsob života v dané oblasti. Každá kniha má svůj specifický přístup ke svému čtenářstvu, naším úkolem je prozkoumat tyto rétorické a komunikační strategie. Zaměříme se především na publikace, které oslovují ženy z produkce nakladatelství Motto.

Je důležité si nejdříve vysvětlit, co si pod motivační literaturou představit, stejně tak, co pro nás znamená literatura určená zejména ženám. Snažíme se vyhýbat problematičtým pojmům, jako je například „ženská literatura“. Pokusíme se vyzdvihnout témata, jež jsou bližší čtenářkám než čtenářům, přesto přihlížíme k faktu, že všechny níže zmíněné knihy mohou vyhledávat i muži a jiné ženy naopak nemusí.

Poté zaměříme pozornost na nakladatelství Motto, které působí na trhu od devadesátých let. Seznámíme se s jeho produkcí, kterou si po celou dobu udržuje ve specifické rovině. Poskytuje témata, jež oslovují především čtenářky, tedy ženy. Pozastavíme se u nabídky s motivační literaturou, v níž uvedeme seznam titulů, které byly vybrány pro jednotlivou analýzu.

Pro rozbor jsme vybrali pět publikací. Každá se liší tím, jak přistupuje ke svému čtenáři, respektive ke čtenářce, ať už se to týká zvoleného žánru nebo stylistických metod. Všechny vybrané tituly musí splňovat jednu podmínku: Jsou motivačního charakteru a zaměřují se zejména na ženské publikum. Ať už přímým oslovováním, nebo zvoleným tématem. První knihou je *Kurandera* Hernána Huarache Mamaniho. Dalšími tituly jsou *Astrologie lásky*, *Čarodějnický kalendář*, *Hodné holky se dostanou do nebe*, *zlobivé kam chtějí* a na závěr *Proč si muži berou potvory a hodné holky zůstanou na ocet*.

U všech zmíněných publikací budeme postupovat stejným způsobem. Nejdříve si určíme kritéria výběru, proč se daný titul v této práci objevuje a zda splňuje podmínky pro začlenění do ní. Jednu podmínku jsme již uvedli výše. Dále se seznámíme s obsahem celé knihy a jak je kompozičně a tematicky členěná. Poté přistoupíme k hlavní náplni práce – prozkoumáme užití komunikační strategie a rétorické metody.

Než přejdeme do hlubšího bádání, ozřejmíme si, co si vlastně pod komunikací stejně tak jako pod rétorikou představujeme. V komunikaci půjde především o to, jak vnímáme postavu autora, a jak svým textem promlouvá k modelovému čtenáři. S rétorickými metodami si

spojujeme jazykovou a stylistickou stránku knihy. Zajímat nás bude, jak je publikace napsaná a jaké obsahuje ozvláštňující, argumentační a přesvědčovací prvky. Těmi máme na mysli prostředky, které se využívají v umělecké literatuře pro jisté „příkrášlení“ vět či veršů. Jedná se například o metafory, přirovnání, paraboly atd.

Každou publikaci ukončíme tím, jak v ní chápeme genderové aspekty, tedy jaké jsou v ní kladeny rozdíly mezi muži a ženami, zda se je snaží „setřít“, nebo naopak zdůraznit. Na samotný závěr se na základě vyzkoumaných jevů pokusíme určit, na jakého čtenáře či čtenářku kniha skutečně míří, koho může nejlépe oslovit.

Cílem práce je tedy prozkoumat výše zmíněné metody, jež jsou využívány ve vybraných titulech publikovaných nakladatelstvím Motto. Veškeré získané informace se pokusíme shrnout a porovnat. Na základě toho si můžeme odvodit, jaké nejčastější prostředky autoři volí pro oslovení svých čtenářů.

1. Motivační literatura

Následující kapitola se bude věnovat celkové charakteristice motivační literatury. Pokusíme se určit její znaky, co přináší čtenářům, kteří o ni projevují zájem, a kdy se zhruba rozmohla její oblíbenost na trhu. Zároveň nahlédneme na knihy, které oslovují zejména ženy. Čím se vyznačuje literatura určená ženám, jaký vzniká rozdíl, pokud je autorem muž, proč čtenářky taková díla vyhledávají.

1.1. Znaky motivační literatury

Pokud namátkou prolistujeme knihy nabízené knihkupectvími pod hlavičkou „motivační literatura“, můžeme je vnímat jako příručky o sebezdokonalování. Nabízejí nepřehledné množství návodů, kterými má čtenář možnost se řídit. Tím se mu otevírá cesta ke zlepšení (v případě nedobře zvolené knihy nebo jejího špatného pochopení dochází i ke zhoršení) určitých životních situací. Těmi mohou být rodinné vztahy, zdravotní návyky, kariéra, životní postoje, stav mysli a mnoho dalších jevů, které se rozhodne čtenář řešit právě pomocí motivační literatury. Ta však nemusí sloužit plně jako návod, ale funguje i jako inspirace. Jakou má tedy motivační literatura z nejobecnějšího hlediska podobu?

Jak zaznělo výše, kniha může vypadat jako příručka s návody, jak zlepšit vybrané životní situace. Autoři přímo oslovují cílového čtenáře pomocí různým způsobem organizovaného textu, jehož důležitou součástí jsou specifické komunikační a rétorické postupy. Radí, jak se dostat k vytouženému cíli. Pokud se zamyslíme nad historií motivace, setkáme se s ní už ve starověku v podobě orálního „koučování“, kdy se jednalo o přímou, dialogickou výuku. Teprve později se tato učení stávají součástí písemných kánonů, jako je například Buddhovo učení *Dhammapadam*, starověké eposy, indické i řecké, filosofické spisy Platónovy, později i *Bible*. Vše spojuje jedna věc. Snaží se ukázat poučení a způsob lepšího bytí. Další knihy tohoto charakteru mohou být ty, které jsou inspirované vlastním životem autora nebo jiné osoby, jež může svými zkušenostmi obohatit druhé. Taková díla obsahují narativní prostředky. Jedná se o legendy, vyznání, memoáry, romány, které v sobě chovají poselství adresované svému čtenáři.

Literatura s úkolem motivovat čtenáře k lepšímu způsobu života nabyla oblíbenosti už v 19. a později i ve 20. století.¹ V tom devatenáctém to byli například Ralf Waldo Emerson a Henry David Thoreau, kteří svými eseji přispívali k motivování čtenářů. Příkladem nám

¹ BUTLER-BOWDON, Tom. *Nic není nemožné: 50 klíčových knih motivační literatury*. Praha: Metafora, 2003. s. 10.

může být výbor Thoreaua *Občanská neposlušnost a jiné eseje*. Svým dílem podnítl čtenáře k protestům proti válkám apod.² Zejména ve dvacátém století svět ovládaly peníze, čas se stal pánem každodennosti. Najednou se objevuje požadavek vydělat co nejvíce peněz a zároveň ušetřit co nejvíce volného času. Jak na to? S tím přicházejí nové příručky. Věcí, které by člověk mohl chtít ve svém životě změnit, je opravdu mnoho. Lidé sehnali levnou pomoc, aniž by se se svými problémy museli komukoliv svěřovat.

Co přináší motivační literatura čtenářům, proč je tak oblíbená? Několik důvodů už bylo zmíněno. Podává návod, jak něco zlepšit, jak se s něčím lépe vypořádat. Ten, kdo pomoc vyhledává, nemusí nikomu nic říkat, s knihou má své tajemství. Dalším důvodem mohou být peníze. Za jednu knihu ušetří čtenář více, než kolik utratí za sezení u odborníka. Otázkou zůstává, zda dospěje ke stejnému výsledku. Další důvody zmiňuje Tom Buttler-Bowdon ve své publikaci *Nic není nemožné: „Čtenáři mají takové knihy v oblíbě právě pro styl, jakým bývají psané – se zaujetím a bez příkras, s neformálností táborových potlachů a s přítomností, s humorem (i ironickým) a schopností navodit dojem, jako by vám bylo svěřeno tajemství.“*³

1.2. Literatura určená ženám

Knihy, kterým se budeme později věnovat, oslovují zejména ženy, ať už se to týká přímé komunikace mezi autorem a čtenářem (respektive čtenářkou), nebo jádra sdělení, jež je bližší ženám než mužům. Co si lze pod takovou literaturou představit? Zprvu by se mohlo zdát, že autorka by měla být ženského pohlaví, aby měla lepší vztah k druhým ženám, čemuž se věnuje Pam Morrisová ve své knize *Literatura a feminismus*. Nemusí tomu tak být, což vyvrátíme hned prvním vybraným titulem, jehož autorem je muž. Tvůrce knihy si představuje modelovou čtenářku, na kterou svým textem míří. Může ji přímo oslovovat, kdy ve většině případů využívá druhou osobu plurálu, nebo jen zmiňovat situace, které ženy zažívají a čtenářky si je spojují s vlastními zkušenostmi.

Téma, kterým může motivační literatura oslovit ženské publikum, se týká zejména lásky. Nemáme na mysli pouze žánr romance, ale celkově tento pojem, který vyjadřuje jistou duševní sounáležitost s někým blízkým, ať už s mužem či rodinou, ale například i vztah k přírodě. Láska se však převážně spojuje s muži, čehož si všimneme ve všech pěti knihách, které byly pro tuto práci vybrány. Takový muž může být důvod, proč se žena rozhodne změnit svůj dosavadní způsob života, její smysl života, důležitý životní partner, ale také měřítko, podle

² THOREAU, Henry David. *Občanská neposlušnost a jiné eseje*. Praha: Paseka, 2014.

³ BUTLER-BOWDON, Tom. *Nic není nemožné: 50 klíčových knih motivační literatury*. Praha: Metafora, 2003. s. 11.

kterého se odvodí např. ženská role v zaměstnání atd. Tím se dostáváme k emancipační stránce, již tato literatura poskytuje.

Slovo emancipace se nejčastěji spojuje právě se ženou. Oproštění se od stereotypů, konvencí a zaběhnutých řádů, kdy ženy byly, a v jisté míře stále jsou, chápány jako závislé na mužích, se objeví například v knize *Hodné holky se dostanou do nebe, zlobivé kam chtějí*.⁴ Motivační literatura se snaží ukázat čtenářkám cestu, jak se z tohoto stereotypu vymanit, aniž by musely mít pocit, že jednají „nesprávně“ nebo sobecky.

Další téma, které pravděpodobně vyhledávají více ženy než muži, je ezoterika a astrologie. Obsahují jevy, jež vyžadují víru v „nadpřirozeno“, empatii a zájem o mytologii, ze kterých vycházejí. Obojí si představíme v knihách s názvy *Astrologie lásky* a *Čarodějnický kalendář*. Pomocí horoskopu lze prozkoumat lidské povahy a vlohy. Čtenářku tyto informace mohou ovlivnit i v osobním životě. Může si začít všimát toho, kdy se její blízcí narodili, přistupovat k nim podle toho, v jakém znamení jsou, ale také z ezoterického hlediska začne jinak vnímat své okolí, uvědomovat si sílu přírody apod.

Modelovou čtenářkou je žena, která o nabízené téma jeví zájem. Pravděpodobně chce změnit svůj pohled na dosud prožívané zkušenosti. Autor, ať už muž či žena, zvolil jako prostředek pro své sdělení knihu. Přestože u každé publikace zmiňujeme jméno autora, je pro nás jen pouhou představou, v textu vnímáme jistý autorský hlas.⁵ A nezáleží, jestli půjde o muže nebo o ženu, jelikož upíráme pozornost na obsah sdělení a využití komunikační a rétorické metody, které mají čtenářku přesvědčit, že ji četba uvádí směrem, kterým si žádá. Problematikou literatury psané ženami se zabývá například odborná publikace *Sedm statečných a spol.*⁶

⁴ EHRHARDT, Ute. *Hodné holky se dostanou do nebe, zlobivé kam chtějí*. Vyd. 3. Praha: Motto, 2016.

⁵ Pozn.: Více o této problematice nalezneme v publikaci JACKO, Tomáš. *Autor a čtenář jako představy: koncepty autora a čtenáře v moderním a postmoderním myšlení*. Praha: Togga, 2014. Polemos.

⁶ ŘÍHA, Ivo. STUDENÝ, Jiří. *Sedm statečných a spol.: próza psaná ženami v kontextu současné české literární kultury*. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2015.

2. Nakladatelství Motto

Po roce 1989 vznikala nová nakladatelství. Ta mezi sebou začala konkurovat a některá tento nátlak neunesla.⁷ V této části představíme Motto, jež na začátku 90. let vzniklo, a udrželo se na trhu dodnes. Jeho vybrané tituly později podrobíme rozboru. Kdy přesně nakladatelství vzniklo, kdo je jeho zakladatelkou, na jakou a čí tvorbu se zaměřuje? Nahlédneme do jednotlivých edic a z produkce se zaměříme především na motivační publikace.

2.1. Základní informace

Pražské nakladatelství Motto vzniklo v roce 1993.⁸ Založila ho Romana Přidalová, jejíž snahou bylo vydávat kvalitní českou beletrii, a to zejména humoristickou. V produkci vládne tvorba předních českých spisovatelek i těch nově objevovaných. Od roku 2011 patří nakladatelství do skupiny Albatros media, a. s. V rubrice „O nás“ o sobě dále uvádí, že na trh přináší knihy s novými žánry, jako jsou například „foodwritingové romány“, pod kterými si představíme příběh prokládaný recepty. Kromě českých autorů vydává i detektivní romány těch severských nebo anglicky píšících.⁹ První publikovanou knihou byly motivující řeči Susanny Kubelky určené zralým ženám s názvem *Konečně přes čtyřicet, „která předznamenala titulovou orientaci – a pozdější ediční skladbu – především na čtenářky.“*¹⁰ Ubírání tímto směrem potvrzuje i samotná redakce, jež je složena pouze z žen.

2.2. Edice nakladatelství

Z internetových stránek Motta můžeme vysledovat, že se jeho edice oproti právě uvedené minulosti příliš nezměnila. Skládala se ze sedmi hlavních odvětví a těmi byly: „*Populární psychologie, Beletrie, Česká klasika, Dobré rady, Management Motto, Detektivky a thrillery a Čtení pro dívky.*“¹¹ Dnes nakladatelství rozděluje beletrii pro dospělé i pro děti, kam se řadí například *Garpíškoviny* Barbary Nesvadbové. Její jméno je však spojeno hlavně s první kategorií. Nejznámějším počinem je *Bestiář*. Loňského roku jí vydalo Motto novinku *Laskonky*. Edice v rubrice Beletrie se dělí na: *Audioknihy, Detektivky, Motto Young, Příběhy psané s chutí* (pod kterými najdeme ve větší míře příběhy spojené s jídlem), *Skutečné příběhy* a *Populární psychologii*. Dále ve svých rubrikách redakce nabízí cestopisy, ale také zajímavosti

⁷ HALADA, Jan. *Encyklopedie českých nakladatelství 1949-2006*. Praha: Libri, 2007. s. 12.

⁸ Tamtéž, s. 217.

⁹ *Motto. O nakladatelství Motto* [online]. [cit. 2017-01-21]. URL: <<http://www.motto.cz/o-nas/o-mottu/>>

¹⁰ HALADA, Jan. *Encyklopedie českých nakladatelství 1949-2006*. Praha: Libri, 2007. s. 217.

¹¹ Tamtéž, s. 217.

z naší historie, kde převládá tvorba Stanislavy Jarolímkové. Její autorství však sahá i do zmíněných děl o cestování.

Literatura z produkce Motta je ve většině případů psaná zábavnou a čtivou formou. Oslovuje tak čtenáře, který v četbě nachází relaxační účinky, oddech, nemusí u ní tolik napínat mysl, a ještě se u toho pobaví. Mezi další české autorky proslavené tímto nakladatelstvím patří zmíněná Barbara Nesvadbová, Radka Třeštíková, dále Halina Pawlowská známá i z pořadu Banánové rybičky, Zora Beránková, Eva Francová píšící kuchařky, Ivanka Devátá nebo Eva Urbaníková. Vydání svých dvou knih se dočkala i Barbora Šťastná. Čtenářky ji mohou znát z postu redaktorky české *ELLE*, ale hlavně jako autorku *Šťastného blogu*. Další bloggerkou, která přispěje do světa literatury svou knižní prvotinou, by se měla stát Lucie van Koten. Její blog nese název *Život podle Lucie*.¹² Mužské autory zastupují Miroslav Horníček, Martin Ondrouch nebo tvorba Miroslava Plzáka. Kromě původních českých děl poskytuje nakladatelství výběr i z jiných zemí. Mezi autorky u nás překládané patří například Sherry Argovová, P. D. Jamesová, Ute Ehrhardtová, Nora Robertsová, Eric-Emmanuel Schmitt a mnoho dalších.¹³

2.3. Motivační literatura v nakladatelství

Kromě zmíněných autorek a edic se v produkci setkáváme hlavně s literaturou zaměřenou na kariéru, osobní rozvoj, zdraví a životní styl. V nabídce jsou tituly prozrazující pomoc při hledání pravého partnera, jak se vypořádat s nešťastným manželstvím, jak být šťastná – v těchto případech už samotný název poukazuje na zaměření pro ženy, dále například jak nalézt pravou podstatu ženy ve světě, jak zefektivnit vlastní život, dokonce poskytuje i návod, jak správně čarovat po celý rok. Poslední zmíněný pojem není ani tolik motivačního rázu, jako spíše ezoterická literatura. Přesto obsahuje prvky, díky kterým ji do našeho seznamu můžeme zařadit, což si později prokážeme na konkrétní publikaci.

S tématem čarodějnictví přichází Marcela Košanová. Do knižního světa přispěla například *Kuchařkou pro čarodějky*, *Čarodějnickým slabikářem* nebo *Čarodějnickým kalendářem*. Právě ten bude v pozdější části podroben analýze. Podobným tématem disponuje čínská kniha *Astrologie lásky* z pera Chi An Kuei. Stejně tak jako o kalendáři, i o této tvorbě se v další části dozvíme podrobnější informace. Manželstvím se v motivačních publikacích

¹² KOTEN, Lucie van. Rozvádím se. A píšu knížku. In *Život podle Lucie* [online]. [cit. 2017-01-21]. URL: <<http://www.zivotpodlelucie.com/2017/01/rozvadim-se-pisu-knizku.html>>

¹³ Redakce nakladatelství Motto. Vydali jsme. In *Motto* [online]. [cit. 2017-01-21]. URL: <<http://www.motto.cz/vydali-jsme/>>

zabýval především Miroslav Plzák, známý sexuolog a psychiatr. Jeho rady byly vydány pod názvy *Othellon aneb manuál o žárlivosti*, *Manželská tonutí* nebo *Manželské judo*. Co se vztahů týče, Sherry Argovová si pro změnu pokládá otázku *Proč muži milují potvory*.

3. Rozbor vybraných titulů z nakladatelství

V této kapitole analyzujeme pět vybraných motivačních publikací z produkce Motta, jež oslovují zejména ženské publikum. V první podkapitole budou ke každé publikaci přiřazena kritéria rozhodující o výběru tohoto rozboru. V další nahlédneme do jednotlivých obsahů, jak je kniha členěna a jaké obsahuje tematické a motivické prvky. Poté prozkoumáme komunikační strategie, rétorické metody, respektive stylistické prostředky využívané v jednotlivých knihách. Na závěr zaměříme pozornost na genderové aspekty a na základě všech vyzkoumaných jevů se pokusíme určit, jakému čtenáři je publikace opravdu určena.

Ve výběru rozhodovala rozmanitost zapojených literárních žánrů a užitých prostředků, kterými jsou čtenářky oslovovány. První analyzovanou knihou bude *Kurandera*, jejíž hledání podstaty ženské síly Hernán Huarache Mamani představuje pomocí narativity, tedy využívá příběh k šíření prastarých životních zkušeností. Další publikací bude *Astrologie lásky*, která přináší pohled do jednotlivých znamení horoskopu a jejich milostného života. Radí, jak využít náklonost hvězd pro fungující vztah mezi dvěma lidmi. Poté se zaměříme na *Čarodějnický kalendář* Marcely Košanové. Poskytuje návod, jak správně čarovat po celý rok. Čtvrtá kniha od Ute Ehrhardtové nese název *Hodné holky se dostanou do nebe, zlobivé kam chtějí*. Aneb kniha určená ženám, které se nedokážou lépe prosadit nejen v partnerském životě, ale i v povolání. *Proč si muži berou potvory a hodné holky zůstanou na ocet* je poslední analyzovanou publikací. Podobá se tematice předešlé knihy, ale Sherry Argovová se snaží svůj výklad podat zábavnou formou.

3.1. Kurandera: hledání podstaty ženské síly

Jak již bylo zmíněno výše, autorem *Kurandery* je Hernán Huarache Mamani. Z anotace se dozvídáme, více než o samotném příběhu, o andské tradici, kterou se Hernán, údajně jeden z posledních žijících nositelů tohoto dědictví, snaží předat světu pomocí vyprávění o jedné ženě. Autor nechce, aby tyto zkušenosti zanikly, a rozhodl se napsat knihu přístupnou všem ženám, pro jejich rozvoj a záchranu světa. Sám totiž musel být ve vlastním životě přesvědčen, že v dnešní moderní době nemusíme spoléhat jen na vědecké výzkumy, ale máme možnost nahlédnout i do prastarých jevů, jež si musí každý z nás na vlastní kůži vyzkoušet, jinak neuvěříme. Proto zvolil příběh ženy, aby se svým sdělením lépe přiblížil k jeho ideální čtenářce.

Kniha původně vyšla v Peru v roce 2000. U nás ji nakladatelství Motto vydalo o dvanáct let později s překladem Lucie Chvojkové.¹⁴ Populární je díky tomu, že pomáhá čtenářkám v těžkých situacích. Měly by se naučit najít svou vnitřní energii, vzít svá rozhodnutí „za správný konec“, uvědomit si, co je pro ně důležité, čím jsou výjimečné. Měly by překonat svůj strach.

3.1.1. Kritéria výběru

Každá z vybraných knih vydaná nakladatelstvím Motto splňuje dvě hlavní podmínky. Za prvé je určena především ženám a za druhé má motivující prvky, poskytuje určitý návod nebo ukázkou toho, jak se zdokonalovat. V případě *Kurandery* se jedná o to, jak vyzdvihnout podstatu „ženské energie“ a síly, jak docílit životní harmonie. Dalším kritériem je odlišný žánr či zvolený postup pro oslovování čtenáře, v našem případě zejména čtenářky, v každé analyzované knize.

Mamani zvolil jeden dlouhý příběh, kterým chce inspirovat své čtenářky, čímž se odlišuje od ostatních titulů v této práci. Onu modelovou čtenářku svým textem přímo neoslovuje. Stal se vypravěčem životní cesty mladé Kantu, aby ukázal příběh ženy, jež byla dříve skeptická vůči starým rituálům, šamanům a jiným léčitelům, stejně tak jako může být nedůvěřivá samotná čtenářka na začátku četby. Příběh neobsahuje pouze Kantinu cestu změnou života, ale hlavně spoustu starých zvyků, kterými se řídí místní indiáni. Vychází se zde z argumentace autoritou, přičemž tento druh autority vzniká na základě nového zájmu o původní národy světa (např. New Age).

3.1.2. Obsah publikace

Autor sám na začátku všeho předestírá, že se v příběhu bude jednat o skutečné osoby, jen pozměnil jména a názvy míst, „*aby nedošlo k narušení jejich klidu a soukromí.*“¹⁵ Zároveň vysvětluje pojem „kurandero“, jež je názvem celé knihy, pouze s tím rozdílem, že na titulní straně zdůrazňuje ženský rod. Kurandero je tedy přírodní léčitel i šaman v jedné osobě.¹⁶ Sám Mamani je dědicem tohoto učení díky svému otci. Zde se tedy prolíná vztah mezi literární a orální tradicí, kdy jemu byly tyto zvyky předány ústně v rámci rodového předávání zkušeností,

¹⁴ Více: CHVOJKOVÁ, Lucie. Překládám šamanskou knihu Kurandera. In *Lucie Chvojková: novinářka* [online]. [cit. 2017-01-28]. URL: <<http://www.luciechvojkova.cz/cs/aktualne/86-preklad-samanske-knihy-kurandera.html>>

¹⁵ HUARACHE MAMANI, Hernán. *Kurandera: hledání podstaty ženské síly*. Praha: Motto, 2012. s. 8.

¹⁶ Tamtéž, (záložka knihy).

a on je posílá dál pomocí textu. Knihu věnuje své matce Rose Mamani. „*Té, která zavřela oči před jasem hvězdy, oznamující příchod nové éry světla pro lidstvo a konec temnoty.*“¹⁷

Před první kapitolou se objevuje paratext, kde má čtenářka nastíněno, do jaké četby se pouští. Po věnování následuje „Poznámka autora“. Hlavním poselstvím je poskytnout ženě možnost „*nalézt v sobě silnou vůli, odvahu a energii potřebnou k tomu, aby dokázala změnit směr svého osobního příběhu tím, že v sobě promění bolest, osamělost a smutek v radost, přátelství a pocit naplnění.*“¹⁸ Teprve potom čtenářka poznává mladou Kantu.

Kantin příběh začíná v Cuzcu na jihu Peru. Objevuje se zde typický rys šamanských příběhů, kteří se stávají léčiteli po nějaké těžké nemoci, úrazu či životní tragédii. Kantu zasáhl blesk. Úder přežila, protože ji netrefil plnou silou. Díky tomu však dostala znamení stát se kuranderou. Bleskem zasažená byla po vyléčení vůči těmto tvrzením skeptická, přesto se jí začaly dít zvláštní věci. Když jí doktoři nepomáhali, matka ji přemluvila k návštěvě místního kurandera, který jí pomoci dokázal. Časem se stali přáteli. Kantu žila obyčejný život vysokoškolačky, dokud se nezamilovala do muže, jenž ji lásku opětovat nedokázal.

Láska je zde důležitým tématem. V knize je obsaženo spoustu tvrzení, které zdůrazňují ženu jako významný prostředek pro zachování této lásky na planetě Zemi. Na to Kantu postupně přichází díky kuranderovi Anselmovi. Teprve v této části se začínají objevovat opravdu zajímavá sdělení pro čtenářku, která by si je mohla „vzít k srdci“. Přestože je Kantu předurčeno, aby se učila přírodnímu léčitelství, každá jiná žena může pochytit to základní: Mít ráda samu sebe a uvědomit si své vlastní ženství, díky kterému může vést muže po jeho cestě životem a „dělat svět lepším“, láskyplnějším. Zároveň příběh pojednává o lidské energii, snech, myšlenkách, o strachu, který je potřeba překonat, ale i o sexualitě, která má dnes úplně jinou „nálepku“, než tomu bylo kdysi v andské kultuře.

Kantu se dobrovolně vzdá komfortu v moderním způsobu života a odejde do ústraní hledat své já, naučit se ovládat své tělo i mysl. Zobrazuje se nám tak topos duchovního hledání. S tím se můžeme setkat například v knize *Shambhala: Posvátná cesta bojovníka*.¹⁹ Kantu nalezne pomoc v kuranderovi Condorim a v hadí ženě Mama Maru, kde had vystupuje jako symbol moudrosti. Nejvíce odhodlání jí však dodává láska k Juanovi, jenž ji lásku opětovat nedokáže. Jediné, co ji zajímá, je získání tohoto muže. Podle ní už totiž nikoho nebude milovat tolik, jako právě jeho. Jen díky této hnací síle zvládne plnit zvláštní a těžké úkoly, překonávat

¹⁷ Tamtéž, s. 6.

¹⁸ Tamtéž, s. 8.

¹⁹ TRUNGPA, Čhögjam. *Shambhala: posvátná cesta bojovníka*. Praha: Pragma, 1999.

vlastní strach z hadů, které se naučí dokonce ovládat, tak, jak jí kurandera Mama slibuje ovládat i muže svých snů.

Přestože už zvládá spoustu technik, dokonce umí nařídit jedovatému chřestýši, aby se k ní přiblížil, ale nijak neútočil, stále se vyptává své učitelky na spoustu věcí. Co znamená být ženou, jaké jsou rozdíly mezi ní a mužem, jak opravdu muže získat, čím si vlastně stará kurandera prošla ve svém životě, jak správně zacházet s vlastní sexualitou. Mama Maru ji na vše odpovídá, a čtenářce se tak nabízí spousta zajímavých myšlenek. Po řadě otázkách a odpovědích přicházejí další zkoušky.

Aby se žena zbavila veškerých obav a poznala nejlépe vlastní tělo, je důležité, aby strávila jistou dobu v naprosté samotě, temnotě a bez sebemenších okolních zvuků. Jedná se o další topos. Archetypem indiána se zabývá například Pjér La Šé'z. „*Hluk, který nás ze všech stran obklopuje, nás na jedné straně sice obtěžuje, ale na druhé straně spolehlivě přehlušuje hlas (nebo nářek?) naší vlastní duše. Nejsme již zvyklí vnímat a být vnímáni.*“²⁰ Kantu se naučí žít sama se sebou. Zjistí, že čas a prostor opravdu splývají, že dokáže využít svůj vnitřní zrak. Další zkouškou byly tři probdělé noci strávené v jeskyni s vodopádem, aby přišla do kontaktu s vodním živlem. „*Jakmile pochopila poselství vody a spojila se s ní, věděla, že žena a voda jsou jedním celkem. Od té chvíle byla její duše jako voda. Hravá a připravená rozplynout se navždy v oceánu života.*“²¹

Kantu se od Mama Maru vrací ke Condorimu, který má za úkol dokončit celé učení. Aby se z ní stala žena ovládající své energie ku prospěchu jiným, prováděla cvičení sama i s ním. Společně procházeli tantrickou fází, kdy cvičili její sexuální energii. Dostala se díky tomu ke skutečné dimenzi lásky. Stala se z ní žena, učitelka, mistr. Mohla být kuranderou. Poté, co se konečně vše naučila a prošla si těžkými zkouškami, mohla se vrátit do svého původního života v Cuzcu. S čistou myslí prohlédla Juanovo chování vůči ní. Opravdu ho získala. Dokázala ho naučit ji milovat a objevili společný způsob života. On zůstal pracovat v dolech, ona se stala opravdovou kuranderou.

Knihu uzavírá další paratext. Jedná se o záznam z autorovy přednášky s názvem: „*Potřeba změny výchovy.*“²² Mamani v ní proklamuje, že je důležité uvědomit si, kam dnešní společnost spěje a měla by si začít více vážit darů přírody, a hlavně ji zachránit, nikoliv zničit. „*Vždycky jsem zastával názor, že k řešení tohoto problému by pomohla výchova založená na*

²⁰ PJÉR LA ŠÉ'Z. *Indián: zpráva o archetypu*. Vydání druhé. Praha: Triton, 2015. s. 83.

²¹ HUARACHE MAMANI, Hernán. *Kurandera: hledání podstaty ženské síly*. Praha: Motto, 2012. s. 235.

²² Tamtéž, s. 303.

*lásce, hledání pravdy a respektu vůči jiným bytostem.*²³ Tento závěr připravily ženy z asociace INCA.

Z obsahu jsme vyčetli, že se jedná o příběh mladé Indiánky Kantu, na jejíchž zkušenostech je jednoduše zobrazen postup, jak si uvědomit vlastní podstatu bytí. Příběh se odehrává v pro nás odlišné kultuře. Zájem západního světa o tyto archaické, kmenové spirituality se u nás v dnešní době objevuje díky hnutí New Age, o kterém píše například Josef Wolf.²⁴

Uvedli jsme, že je zde láska důležitým tématem. Od této lásky se odvíjí „zlomené srdce“, které donutí ženu překonat vlastní strach a jít do těžkých zkoušek, což je opět topos spirituální literatury (znovu můžeme připomenout *Shambhalu*). Před nešťastnou ženou se staví úkol, jehož splněním potvrdí, že se stává tou, kterou má „podle přírody“ být. Vše překoná a získá vytouženého muže, jenž jí dosud unikal. Nabude moci, jak zachránit svět před zlem a nenávisť. Má v sobě opravdovou lásku, kterou dokáže šířit dál.

Celkově je kniha rozdělena do šestnácti kapitol. Uvádí ji citát: „*Dokud bude v ženském srdci zářit světlo lásky, bude svět v bezpečí. Pokud toto světlo zhasne, zachvátí svět nenávisť a lhostejnost a zahubí ho.*“²⁵ Po Mamaniho úvodu následuje první kapitola s názvem „Máš velkou moc“. Tato slova mohou oslovovat přímo čtenářku, která se pomalu dostává do zatím neznámého příběhu, ve kterém jsou určena hlavní hrdince. Díky ztotožňování se čtenářky s hlavní hrdinkou dochází ke vztahování si poselství sama na sebe. Ostatní kapitoly nesou názvy v podobně určitých principů typu: „*Ne vždycky všechno jde tak, jak člověk chce,*“²⁶ které se následujícím příběhem vysvětlí.

Kromě těchto příkladů se objevuje i předjímání děje, tzv. prolepse, jež má podobu krátkých a jasných vyjádření toho, o čem bude další část. Hlavní linie textu je řazena chronologicky, občas je však prostoupena vzpomínkami postav, které se tím navrací do časů minulých, a časovou posloupnost tím mírně narušují, což nazýváme analepsí.

3.1.3. Komunikační strategie

Zde je důležité uvést, co si pod komunikační strategií v literatuře představit. Literární komunikace je aspektem díla, kde komunikuje autor se čtenářem. Proces vzniku spisovatelova textu je doprovázen určitou představou, kdo se později bude jeho sdělením zabývat. Může si

²³ Tamtéž, s. 304.

²⁴ WOLF, Josef. *Kdo je kdo není v hnutí nového věku: Svět náboženství a duchovních směrů na konci milénia*. Praha: Votobia, 2000.

²⁵ HUARACHE MAMANI, Hernán: *Kurandera: hledání podstaty ženské síly*. Praha: Motto, 2012. (úvod).

²⁶ Tamtéž, s. 44.

tak předem představovat ideálního čtenáře, na kterého svým textem míří. Tato komunikace však existuje i v případě, kdy spisovatel píše sám pro sebe. To vyplývá ze samotné povahy řeči, je to podobné jako naše vlastní proudění myšlenek, promlouváme sami k sobě. Jedná se o velmi individuální proces, kde si každý představuje pod svým adresátem někoho jiného, stejně tak jako je interpretace textu ovlivněna subjektivním hodnocením.²⁷

Problematikou týkající se autora a čtenáře v literárním díle se zabývá Tomáš Jacko v knize *Autor a čtenář jako představy*. Rozebírá literární teorie z 20. století zaměřené na toto téma. Autor (respektive naše představa o autorovi) neudává takový význam dílu, jako spíše čtenář, který ho vytváří svou četbou. Tu však nelze brát objektivně, protože zachycení jeho myšlenek a představ během četby je prakticky nemožné, protože jakmile mu četbu zadáme – bude ji opět vnímat jinak.²⁸ My zůstaneme u toho, že si uvědomujeme autora jako tvůrce textu i čtenáře jako jeho příjemce a prozkoumáme, jaká mezi nimi probíhá komunikace.

V případě *Kurandery* vystupuje Mamani pomocí paratextu v „Poznámce autora“. Už ze začátku se ptá: „*Nebylo by logičtější, aby takovou knihu napsala žena?*“²⁹ Otevírá otázku, kterou jsme si pokládali v kapitole Literatura určená ženám. Pokud bychom neměli žádné informace o autorovi, je možné, že ani nepoznáme, jestli je autorem právě muž. Čtenáře tím dává najevo, že chápe výjimečnost sdělení, které pro ni chystá, chce se jí tedy co nejvíce přiblížit. Autorovo rozhodnutí ovlivnila jeho učitelka Mama Qoyllurchiy. „*Matky promlouvají ke světu prostřednictvím svých synů a učitelky prostřednictvím svých žáků.*“³⁰ Jako správný žák i syn tedy vzal příležitost do svých rukou a světu přináší knihu o indiánce Kantu.

„*Kromě primární interakce reálného autora a čtenáře tu dochází i k interakci textových subjektů (např. vypravěč se obrací k pomyslnému čtenář), které zdaleka nejsou jen jakousi projekcí subjektů reálných, ale jsou textovými konstrukty a mají svůj vlastní textový život.*“³¹

V *Kurandere* se autor sice změnil na vypravěče, ale ke čtenáře se už nijak neobrací. Komunikuje pomocí narativních prostředků, které si přiblížíme v následující podkapitole. Stává se nestranným vypravěčem popisující příběh Kantu s občasnými vysvětleními indiánských výrazů. Zároveň dává prostor svým postavám, aby vyprávěcí roli převzaly. K tomu je využita přímá řeč v ich-formě.

²⁷ HOFFMANNOVÁ, Jana. *Stylistika a--: současná situace stylistiky*. Praha: Trizonia, 1997. s. 72.

²⁸ JACKO, Tomáš. *Autor a čtenář jako představy: koncepty autora a čtenáře v moderním a postmoderním myšlení*. Praha: Togga, 2014. Polemos.

²⁹ HUARACHE MAMANI, Hernán. *Kurandera: hledání podstaty ženské síly*. Praha: Motto, 2012. s. 7.

³⁰ Tamtéž, s. 7.

³¹ HOFFMANNOVÁ, Jana. *Stylistika a--: současná situace stylistiky*. Praha: Trizonia, 1997. s. 70.

Pozornost přesunujeme na výklad textu. „*Východisky hermeneutického čtení jsou převážně texty písemné, jejichž autorský záměr se příjemci zpřístupňuje jednak pozornou četbou, jednak prostřednictvím doprovodných informací o autorovi, době a okolnostech vzniku díla.*“³² Zde tedy obracíme pozornost na čtenáře. Jak už bylo několikrát zmíněno, typickou modelovou čtenářkou *Kurandery* je žena, která hledá podstatu vlastního bytí na planetě Zemi. Žena, jež má zájem nahlédnout do prastarého učení Indiánů v Peru, měla by chtít poznat vlastní tělo, jeho energie, umět soustředit svou mysl, měla by mít snahu překonat vlastní strach, aby získala kontrolu nad sebou, ale i svým okolím. Z pouhé čtenářky se má stát „opravdová“ hrdá žena žijící v harmonii. Toho chce autor zprostředkovaným příběhem docílit. Přestože je kniha určena primárně ženám, nikde není psáno, že do textu nemohou nahlédnout i muži.

3.1.4. Rétorické metody

V této podkapitole uvedeme podle ukázek z textu veškeré rétorické metody, které autor využívá k ovlivnění svých čtenářek. V první řadě si ujasníme, co vlastně znamená pojem rétorika. Zjistíme, jaké Mamani využívá stylistické a jazykové prostředky s přihlédnutím na důležitou stránku překladu Lucie Chvojkové. V literární struktuře objevíme esejistické tendence či využití storytellingu, který se v *Kuranděře* objevuje. Posledním bodem bude zkoumání využitých prostředků sloužících pro ozvláštňování textu.

Rétoriku vystihuje „*schopnost vyjadřovat se vzhledem k tématu a k čtenáři nebo posluchači přiměřeně, srozumitelně, působivě a kultivovaně.*“³³ U nás se touto disciplínou na teoretické rovině zabývá především Jiří Kraus. Jak tvrdí ve své knize *Rétorika v evropské kultuře*, její kořeny sahají až do antiky, kdy ji vnímali jako umění.³⁴ O stranu dál vyjmenoval filozofy, kteří rétorice „odporovali“ (Platon, Descartes, Locke, Kant), ale především ty, kteří si uvědomovali její přínos do lidského vyjadřování (Aristoteles, Vico, Nietzsche, Ricoeur, Gadamer).³⁵

S psaným textem autor nakládá tak, aby měl čtenář jasno, o čem se jedná. Pisatel by měl volit jasná slova, ale neměl by se bát přiměřených „příkras“, které jazyk obohacují. V uměleckých textech se tedy používají tropy a figury. Mezi čtyři hlavní prostředky patří například synekdocha, metafora, metonymie a ironie.³⁶ Mamani zvolil pro oslovení svých

³² KRAUS, Jiří. *Rétorika a řečová kultura*. Vyd. 2., dopl. Praha: Karolinum, 2010. s. 57-58.

³³ Tamtéž, s. 11.

³⁴ KRAUS, Jiří. *Rétorika v evropské kultuře*. Vyd. 2. Praha: Academia, 1998. s. 13.

³⁵ Tamtéž, s. 14.

³⁶ KRAUS, Jiří. *Rétorika a řečová kultura*. Vyd. 2., dopl. Praha: Karolinum, 2010. s. 32.

čtenářek vyprávění, které se v rámci neorétorického přesvědčování nazývá storytelling.³⁷ To znamená využití příběhu k přiblížení se posluchači, v našem případě čtenáři, a co nejvíce ho zaujmout. Tato technika vychází z motivační řeči, která se postupně prolíná do literatury, využívá se zejména na přednáškách či při projevech, kdy hovořící promlouvá k publiku. „*Když vyprávíte příběh přitahující pozornost, který navíc bývá mezi lidmi často převyprávován, jste to vy, kdo má pod kontrolou budoucí pocity [...] vztahující se k danému tématu,*“³⁸ tvrdí ve své knize Annette Simmons. Mamani svým příběhem osloví nejvíce žen a zároveň je tím dokáže přesvědčit k tomu, co si předsevzal, což mu poskytla ona orální tradice, kterou tím přenáší do literární kultury.

Mamani zvolil jazyk srozumitelný, snažil se vypustit části příběhu, které by mohly narušit plynulou četbu,³⁹ čímž poukazuje na jeho modelovou čtenářku, pro kterou by mělo být čtení jednoduché. Věty píše krátké, někdy až příliš oproštěné od jiných ozvláštňení, kdy může čtenáři navodit dojem, že nemá bohatou slovní zásobu. Zároveň to však plní poslání, ve kterém se pouští do vysvětlování nadpřirozených jevů, snaží se jim tak přiblížit co nejstručněji a nejjasněji. „*Úkolem řečníka tady je, aby na základě svého vkusu a zkušeností dovedl v příjemci textu probudit ty intelektuální zážitky a emoce, které se svým tématem spojuje.*“⁴⁰

V díle se setkáme s fokalizací. Vyprávění probíhá v er-formě, avšak je neustále spojeno s pohledem hlavní hrdinky, tedy Kantu. Výjimečně si lze všimnout fokalizačního posunu, kdy je možné zachytit vnitřní pohnutky jiné postavy než Kantu, avšak hlavním bodem je stále ona. Situace, které jsou zde popisované, jsou ovlivněny pohledem hlavní hrdinky na ně. Například: Pokud unavená kráčí za Condorim a dopustí se nepatrné chyby, vnímáme její nejistotu, za to netušíme, co se zrovna honí hlavou jemu.

Mamaniho postavy postrádají v přímé řeči dostatek emocí vyjadřující jejich osobnost, čehož si můžeme všimnout v případě vyprávění staré Mama Maru, která vzpomíná na své mládí. Její způsob podání příběhu se nijak neliší od toho hlavního, až na přímou řeč v ich-formě. Když postava popisuje osoby, jež dříve znala, nevnese do toho ani kousek svých vlastních pocitů. Stejně tak se to týká i popisu okolí nebo přírodních výjevů, jako je počasí, schází dostatek výrazů, které navodí správnou náladu a pocit z nadešlé situace v textu. Ukázka blížící se bouře: „*Hrozivá černá mračna se rychle přibližovala. [...] V dálce na obzoru byly mraky tak černé, že zcela zakryly hory pod sebou. Nebyly vidět ani jeho obrysy. Znenadání se*

³⁷ Tamtéž, s. 36.

³⁸ SIMMONS, Annette. *Přesvědčujte a ovlivňujte pomocí příběhů: storytelling*. Brno: Comupter Press, 2008. s. 12.

³⁹ HUARACHE MAMANI, Hernán. *Kurandera: hledání podstaty ženské síly*. Praha: Motto, 2012. s. 8.

⁴⁰ KRAUS, Jiří. *Rétorika a řečová kultura*. Vyd. 2., dopl. Praha: Karolinum, 2010. s. 94.

*zvedl prudký vítr a rozpochoval listy eukalyptu. Na dvorku se utvořil vzdušný vítr, který jako obrovský vysavač nasávat suché listí, papíry, kousky plastu i drobné smetí...*⁴¹ Popis nenavodí „husí kůži“, nevzbudí hrůzu, přestože obsahuje pokus o ozvláštňení v podobě „obrovského vysavače“.

Láska v první části knihy připomíná klišé, se kterým se setkáváme v žánru romance, kdy se do sebe dva bezhlavě zamilují během první minuty, ona mu vyzná lásku, on jí hned vzápětí, a skončí spolu „v posteli“ ještě ten stejný den. Slova Kantu po prvním polibku: *„Jsi muž, kterého jsem vždycky toužila potkat. Muž, pro kterého bych udělala cokoli na světě. Juane, ještě nikdy jsem to nikomu neřekla, ale s tebou je všechno tak přirozené... já... miluju tě. Je to něco, co nedokážu kontrolovat.*⁴² V takovém případě nelze brát text vážně, pokud čtenářce není čtrnáct let. Zvláště, když při popisu jejich první intimní chvíle postrádáme bohatou slovní zásobu, kde je během čtyř vět jdoucích po sobě použito třikrát slovo „vášeň“.

Avšak v průběhu, kdy se objasní, že ji Juan chce jen kvůli tělu a ona prožívá nešťastné pobláznění mužem, definice lásky se mění v moudra, jež mají poučit nejen hlavní hrdinku, ale právě i čtenářku. *„Co je to láska? Láska je pravda, zákon, dveře k věčnosti. Na jakémkoliv místě bude, miluj. Vždycky miluj. Jen tak se ti podaří přiblížit se k božskému principu, protože Bůh je láska. Láska je energie, která člověka vede k malým i velkým věcem. Veškerý vesmír je v pohybu díky lásce. Neexistuje mocnější energie.*⁴³ Opět se nám zde prokazuje spojitost s duchovní literaturou ve stylu New Age. Důležitá je láska. Všimáme si, že sdělení je směřované někomu, v tomto případě vzdělává kurandero mladou Kantu. Veškeré definice lásky jsou tedy zprostředkovány skrz postavy, jež promlouvají a poučují tu, která byla ze začátku nezkušená a naivní, aby se z ní později stala moudrá a rozvážná žena. Je to chytrý tah, jak nejlépe zužitkovat příběh k přenesení informací ke čtenářce. Díky přímé řeči ji přímo oslovuje, což jsme si vysvětlili už výše.

Dalším častým schématem v tomto typu literatury jsou tedy životní zkušenosti předávané dosud nezasvěceným.⁴⁴ Příkladem nám může být sedmdesátiletá kurandera Mama Maru, která vzpomíná na své mládí. Většinou, než začne vyprávět, je tázána svou žákyní Kantu, která má spoustu nevyjasněných otázek, a její učitelka jí otevírá oči. Navracíme se s ní do minulosti, abychom získali vůči ní důvěru. Zažila si dvě nejhorší věci, které se ženě mohou stát. Byla znásilněna a přišla o své dítě, kterého si přivlastnila babička – topos, kdy se člověk ocitá

⁴¹ HUARACHE MAMANI, Hernán. *Kurandera: hledání podstaty ženské síly*. Praha: Motto, 2012. s. 11-12.

⁴² Tamtéž, s. 30.

⁴³ Tamtéž, s. 124.

⁴⁴ Pozn.: Další kniha z latinskoamerického prostředí je CASTANEDA, Carlos. *Učení dona Juana*. Praha: Volvox Globator, 1997.

na duchovní cestě kvůli krizové životní situaci. Se vším se dokázala vypořádat díky jedné Kuranderě. Ta jí všemu potřebnému naučila. Vlastním příběhem nabývá na autoritě, prošla si řadou nešťastných událostí, jež dokázala do svého života přijímat s klidem a smířením díky energii, kterou v sobě objevila a zvládla ovládat.

V knize je obsaženo jedno proroctví, které může čtenářku zaujmout, protože se týká dnešní doby. Je nepatrně zmíněné v jedné řeči Mama Maru, a přesto se zdá být důležité. *„Existuje proroctví, podle něhož Zemi na počátku třetího tisíciletí postihnou velké klimatické změny, které se odrazí na zdraví, ekonomice i sociální organizaci společnosti. Payakunové a Machukunové tvrdí, že přijde chvíle, kdy se ženský duch probere z dlouhé letargie trvající více než pět století, aby pomohl zrození světa plného míru a harmonie.“*⁴⁵ Na čtenářce je, jestli si tato slova vezme k srdci, nebo je bude brát pouze jako fiktivní „výhrůžku“.

Energie je v obsahu důležitou složkou. Tu se Kantu musela naučit ovládat. Základem je správné dýchání, které my v Evropě můžeme zažít například na cvičení jógy. Jak autor s energií nakládá si můžeme ukázat na scéně, kdy Kantu objevuje otevření tzv. mostu, který má spojit její pohlaví a srdce. *„Kantu se soustředila a za rytmického dýchání sevřela všechny vnitřní svaly a vystřelila energii ze všech sil nahoru. Najednou ucítla, jak se v jejím nitru všechno roztočilo do jednoho mohutného víru. Došlo k explozi tisíce různých sluncí, hvězd a světél, které se smršťovaly a zase rozpínaly. Viděla samu sebe v mezihvězdném prostoru, ve vesmíru. Měla pocit, jako by se otevřela nějaká obrovská děloha a přijala ji do svého nitra. Zaplavil ji nepopsatelný pocit lásky a štěstí. Okamžitě věděla, že se dotkla nejvyšší božské lásky. Představovala si Boha jako kalich, do kterého proudily plynné látky z celého vesmíru. Po chvíli se tento pocit rozplynul a ona se vrátila zpět do svého těla a vědomí.“*⁴⁶

Tímto se dostáváme k užitým metaforám a jiným prostředkům, které obohacují výklad. Metafory se netýkají pouze poezie a jiných uměleckých textů, ale zejména každodenní konverzace, a dokonce i myšlení, aniž bychom si to uvědomovali, jak tvrdí George Lakoff s Markem Johnsonem.⁴⁷ Jedná se o lexikalizované metafory. Právě *Kurandera* neobsahuje ani tolik poetických metafor, ale spíše ty druhé, o kterých si už nikdo neuvědomuje, že mají metaforickou povahu – stačí, když někdo řekne, že mu „došly nápady“.⁴⁸ Více se v knize objevují jasná a jednoduchá přirovnání typu: *„Staneš se tak výbušná jako puma, opatrná jako*

⁴⁵ HUARACHE MAMANI, Hernán. *Kurandera: hledání podstaty ženské síly*. Praha: Motto, 2012. s. 212.

⁴⁶ Tamtéž, s. 279.

⁴⁷ LAKOFF, George. JOHNSON Mark. *Metafory, kterými žijeme*. Brno: Host, 2002. Teoretická knihovna. s. 15.

⁴⁸ Tamtéž, s. 63.

*had a soustředěná pozorovatelka jako kondor.*⁴⁹ Jasně přirovnání obsahující stejné vlastnosti, které Kantu nabude po splnění všech úkolů a cvičení. Trochu bohatšího přirovnání si můžeme všimnout zde: „*Naučila se hrát si se sexuální energií tak, jako si hrají mořské vlny, které připlouvají jedna za druhou na písčnou pláž. Z malé se rodí větší, a ta se neustále zvětšuje.*“⁵⁰ Ostatní v sobě neskrývají žádné kouzlo. Autor jednoduše znázorňuje jevy, které se snaží čtenářce přednést tak, aby je pochopila a nemusela se nad nimi nijak pozastavovat.

Co se metafor týče, můžeme poukázat na moment, kdy začala řídit osudná bouře. „*Vypadalo to, jako by se nebe otevíralo, roztínané stále znovu bezpočtem zlatých nožů a mečů.*“⁵¹ Zlaté nože a meče zde jasně představují blesky. Pozornost však neobracíme jen na ně, ale hlavně na otevírající se nebe. Zprvu by se nemuselo zdát, že se o metaforu jedná. Nebe je zde předmětem, jež můžeme otevřít. „*Typicky konceptualizujeme nefyzické jevy na základě jevů fyzických – že tedy konceptualizujeme to, co je méně jasně vyhraněno, na základě toho, co je vyhraněno jasněji.*“⁵² Nebe možná vidíme, ale nemáme ho jak uchopit, jedná se pouze o pojmenování atmosféry. Abychom se o něm mohli lépe vyjadřovat, využíváme k tomu výrazy pro hmatatelný předmět, který oplývá fyzickými vlastnostmi.

Vzhledem k tomu, že je v díle důležitý pojem láska, pojďme se podívat na metafory s ním spojené. Kantu je opravdu zamilovaná do Juana a samozřejmě se mu to netají říct. „*Miluju tě k zbláznění.*“⁵³ Nejedná se tu přímo o metaforu, kdy by pojem vyjadřoval pojem jiný, ale o hyperbolu. Avšak potvrzuje metaforu, kdy láska je šílenství. Získává tyto vlastnosti a k onomu šílenství dohání právě zamilované, mezi které patří i Kantu. Abychom nezůstávali u těch nejjednodušších vět, nahlédneme na radu zprostředkovanou postavou Condoriho. „*Pamatuj si: láskyplné spojení rukou muže a ženy je klíčem, který umožňuje kontakt s vesmírem. Když se mužova ruka dotkne ruky ženy, dotýká se tak zároveň cesty, která vede prostřednictvím lásky k věčnosti.*“⁵⁴ Přestože z ní sálá ono kouzlo, které postrádáme po většinu četby, z metafor se opět stahujeme na pouhé přirovnání. Až na pojem věčnost. Jedná se o časový údaj, který není jasně definovatelný. Nemáme ho jak uchopit, nemůžeme ho vidět, ale jazykem si vytvoříme cestu, po které se k němu můžeme dostat. Věčnost se z časové linie přesouvá na pojem místo.

⁴⁹ HUARACHE MAMANI, Hernán. *Kurandera: hledání podstaty ženské síly*. Praha: Motto, 2012. s. 140.

⁵⁰ Tamtéž, s. 261.

⁵¹ Tamtéž, s. 12.

⁵² LAKOFF, George a Mark JOHNSON. *Metafory, kterými žijeme*. Brno: Host, 2002. Teoretická knihovna. s. 77.

⁵³ HUARACHE MAMANI, Hernán. *Kurandera: hledání podstaty ženské síly*. Praha: Motto, 2012. s. 33.

⁵⁴ Tamtéž, s. 118.

3.1.5. Genderové aspekty

V této knize se velmi vyzdvihuje „ženská podstata“. O Ženách totiž Hernán píše jako o „nejkrásnějších a nejzáhadnějších pozemských stvořeních,“⁵⁵ a je přesvědčen, že „nikdo nemůže lépe pochopit vážnost problému než žena, protože je to ona, kdo pracuje s živly země, vody, vzduchu a ohně.“⁵⁶ Neopomíná však ani muže. Svou roli na naší planetě mají samozřejmě také, v ději je několikrát zdůrazněno, že žena musí muže opravdu pochopit, aby dokázala správně uvažovat a rozhodovat o společném soužití s nimi. „Když se nějakému muži oddáš, tak bys to měla dělat proto, abys mu pomohla vyrůst a doprovodila ho na cestě k lásce,“⁵⁷ tvrdí jedna z postav. V případě transpozice, kdy vypráví jedna z knižních postav, je využita druhá osoba singuláru, naznačuje jistou apelativnost. Slova nemíří pouze na hlavní hrdinku, ale i na samotnou čtenářku.

Setkáváme se zde s mytizovaným genderovým stereotypem, kdy jsou kladeny důrazy na rozdíly mezi mužem a ženou. Opět můžeme vzít za příklad slova Mama Maru: „Muž analyzuje, transformuje, rozděluje a ničí. Žena spojuje, dává život, ospravedlňuje, léčí a tvoří.“⁵⁸ Aby však nerozebírala tyto rozdíly jen žena, i sám kurandero poučuje svou žákyni v sexualitě, jež se rozlišuje pro obě pohlaví. Muž je ten, který potřebuje oplodňovat, a žena je zase typ mateřský, potřebuje zachovat druh a lásku. Právě sexuální přitažlivost je oběma dána, aby se oba instinkty spojily.⁵⁹ Tyto rozdíly dále rozvádí i z pohledu dnešní moderní společnosti. Ta prý ženství deformuje.⁶⁰

3.1.6. Komu je kniha opravdu určena

Kurandera je zajímavý příběh o Indiánce. Jejím cílem je oslovit čtenářku, tedy ženu, která by se zamyslela nad vlastní podstatou bytí. Kniha je psaná srozumitelně, čtivě, zároveň však neobsahuje žádné významné kvality, co se uměleckého podání týče, kvůli kterým by mohla být čtenářka nadšená. Důraz se zde klade na obsah sdělení. Ten však nemusí zaujmout jen ženy, stejně tak mohou knihu otevřít muži, dokonce i mladší čtenáři. Kapitoly, které obsahují sexuální zkušenosti hlavní hrdinky, nejsou nijak vulgární ani pohoršující. Sledování proměny jedné ženy z obyčejného města v léčitelku využívající prastaré zkušenosti, není pouze

⁵⁵ Tamtéž, s. 7.

⁵⁶ Tamtéž, s. 7.

⁵⁷ Tamtéž, s. 238.

⁵⁸ Tamtéž, s. 242.

⁵⁹ Tamtéž, s. 134.

⁶⁰ Tamtéž, s. 201.

poučného rázu, ale i „oddychového“. Čtenářem může být tedy kdokoliv, koho zajímá andská kultura a zajímavý příběh, i když zrovna nevyhledává jeho vnitřní hodnoty.

3.2. Astrologie lásky

Na lásku z pohledu horoskopu se zaměřila čínská astroložka Chi An Kuei. Německý originál z roku 1996 přeložila Eva Nová, nakladatelství Motto ji u nás vydalo v roce 1997. My máme k dispozici vydání druhé z roku 2006. *Astrologie lásky* nabízí charakteristiku jednotlivých znamení zvěrokruhu. Dle popisu jejich vlastností je autorka kombinuje a objasňuje mezi nimi shody či neshody, které mohou v případě vzájemném střetnutí nastat. Jedná se o astrologii, tudíž veškeré předpoklady, které v sobě člověk má, jsou v knize prezentovány z pohledu hvězd. Každé znamení v horoskopu má svůj živel i sobě nakloněnou planetu. Například Střelci náleží oheň a vládne mu Jupiter, v Blíženci převládá vzduch a spadá pod Venuši.

Podobně jako *Kurandera* i *Astrologie lásky* obsahuje paratexty. Budeme se jimi zabývat i detailněji, nyní jen shrneme, o čem pojednávají. V úvodní části je čtenář seznámen se všemi znameními v horoskopu. Je mu poskytnutý stručný seznam, o kdy do kdy vlastně trvá období např. Štíra, jaký je to živel a jaké vesmírné těleso je mu nakloněno. Po této úvodní části následuje prolog s názvem „Síla osudu aneb o nálezech a ztrátách“, který napsala Helena Vrábková. Stejně tak uzavřela knihu i epilogem. Rozepisuje se o lásce, lidských tužbách a osudném setkání. Zdůrazňuje, že je důležitá lidská snaha v budování svých vztahů. Nelze spoléhat jen na naklonění hvězd v jejich prospěch.⁶¹ České vydání je tedy doplněno slovy české pisatelky, která má za úkol upřesnit čtenářovo či čtenářčino očekávání od celé knihy. Přece jen se jedná o téma, které je pro nás exotické, pro řadu lidí ne zcela věrohodné. Jsme obklopeni technikou a vkládáme víru do vědy, která by měla být podložena fakty.

Jako u předešlého díla určíme kritéria výběru, nahlédneme na obsah celé *Astrologie lásky* a pokusíme se určit komunikační strategie. Tentokrát se nebudou týkat jednoho autora, tedy Chi An Kuei, ale především Heleny Vrábkové, která na rozdíl od popisu jednotlivých znamení zvěrokruhu přímo promlouvá ke čtenáři či čtenářce. Potom se zaměříme na využití rétorické metody obou žen s přihlédnutím na překlad Evy Nové. Všimneme si genderových aspektů a na samotný závěr můžeme dle vyzkoumaných jevů určit, na jakého čtenáře či čtenářku text skutečně míří.

⁶¹ KUEI, Chi An. *Astrologie lásky*. Vyd. 2., upr. a dopl. Praha: Motto, 2006. s. 10.

3.2.1. Kritéria výběru

Astrologie lásky je knihou zaměřenou na čtenáře hledajícího odpovědi na to, jakého partnera si ideálně najít nebo co změnit v současném vztahu se svým protějškem případně zda má jeho milostný život budoucnost. Kromě toho má možnost poznat vlastnosti osob pohybujících se v jeho okolí z pohledu astrologie. Stále se však jedná hlavně o lásku, přesněji řečeno o erotické fantazie jednotlivých znamení zvěrokruhu, jejich postupy při svádění, jaký protějšek nejčastěji vyhledávají. Téma o lásce je bližší ženám. Tímto kniha splňuje první kritérium. Je blízká ženám a obsahuje motivující prvky. Radí, jak fungovat při hledání toho „pravého“ do svého milostného života, a zároveň poučuje (v případě prologu), jak vnímat samotný text v díle. Čtenářka by neměla brát veškeré rady úplně vážně.

Druhé kritérium se týká zvoleného žánru či literárního postupu a přístupu autorky ke čtenářce. V *Kuranděře* jsme se setkali s příběhem. Zde se jedná o jistý návod, jak postupovat při hledání lásky, spolu s popisem a charakteristikou jednotlivých znamení v horoskopu. Nacházíme zde transpozici, kdy přechází jeden znakový systém do druhého.⁶² Převážně proto, že celková kniha má dva autory. V první části (ale i té poslední) si autorka uvědomuje tzv. modelového čtenáře, ke kterému pomocí svého textu promlouvá. Jak přesně, tomu se budeme věnovat v podkapitole Komunikační strategie. Hlavní obsah už tolik ke čtenáři nepromlouvá a zaměřuje se na popisovaný objekt tedy na jednotlivá znamení zvěrokruhu. Následující kapitola se bude náplní knihy věnovat podrobněji.

3.2.2. Obsah publikace

Před úvodní částí se nachází Voltairův citát o lásce, kterou považuje za nejsilnější vášně.⁶³ Z této intertextuální vsuvky je tedy možné pochopit, že láska zde bude mít podobu erotickou a bude se jednat o souznění v sexu, což se později potvrdí. Jak jsme již zmínili, v úvodní části promlouvá ke čtenářce Helena Vrábková. Její text ze začátku pojednává o citovém souznění mezi lidmi, o hledání toho „pravého“ protějšku. Také víme, že úvod obsahuje seznam jednotlivých znamení zvěrokruhu. Ten autorka považuje za důležitý, čtenář by měl být seznámen s tím, v jakém rozhraní se jednotlivá znamení pohybují. Autorka připomíná, že není ani tak důležité, kdy se člověk narodil, ale aby poznal své vlohy. Tuto úvodní část ukončuje slovy: „*A to je v erotice a svádění navýsost důležité.*“⁶⁴ Vnímáme zde určitý stereotyp svádění.

⁶² NÜNNING, Ansgar. TRÁVNÍČEK, Jiří. HOLÝ Jiří. *Lexikon teorie literatury a kultury: koncepce – osobnosti – základní pojmy*. Brno: Host, 2006. s. 826.

⁶³ KUEI, Chi An. *Astrologie lásky*. Vyd. 2., upr. a dopl. Praha: Motto, 2006.

⁶⁴ Tamtéž, s. 8.

Úvod pokračuje s názvem, který jsme zmínili už v první fázi pojednávající o této knize. Vyjadřuje vlastní názory ohledně tohoto tématu, zamýšlí se nad strachem, který máme, když jsme bez lásky, ale bojíme se i tehdy, pokud zrovna milujeme, což naznačuje podvědomý projev konvenčního vnímání produkovaného různými magazíny zaměřené na psychiku atd. Dále se už věnuje astrologii. Správná konstelace hvězd je podle ní nápomocná k tomu, aby člověk potkal svého vhodného protějška, ale jak jsme již zmínili, také tvrdí: „*Všechno přece nemůžete nechat jenom na hvězdách.*“⁶⁵ Na závěr svého prologu čtenářce vysvětluje, jakou má před sebou knihu. Nechce, aby bylo dílo chápáno pouze jako příručka svádění a erotického sblížení. „*Je to průvodce lásky, která je vždy tak trochu ve hvězdách, a vy máte možnost nahlédnout do její tajuplné kuchyně.*“⁶⁶ Tady už se nám odkryly i užité rétorické metody, které si přiblížíme v jedné z dalších podkapitol podobně jako u *Kurandery*. Tento úvod je uzavřen pojednáním o lásce.

Obsah *Astrologie lásky* je prostý. Každá kapitola začíná novým znamením zvěrokruhu, dohromady jich je tedy dvanáct. Jako první se píše o Beranovi, který trvá od 21. března do 20. dubna. Jednotlivá znamení jsou rozdělena na popis ženy a muže. Nejdříve se začíná ženou. Podnadpis v sobě skrývá typické vlastnosti právě popisované osoby. Např. u ženy ve znamení Raka zní: „*Neodolatelná a oblíbená bytost.*“⁶⁷ Každý popis má podobnou osnovu. Autorka začíná tím, jak osoba působí na své okolí, jak pravděpodobně vypadá. Pokračuje jejími vlastnostmi, dále výčtem povolání, která jsou pro ni vhodná. Jedná se o dobovou záležitost, kde se klade důraz na práci při seberealizaci. Poté popisuje to, co má daná osoba ráda a co naopak nemá. Tím se postupně přesuneme k tématu žena vs. muž. Následuje další podkapitola, která svým názvem opět odkrývá typické vlastnosti daného znamení. Pojednává o vztahu k lásce, zejména erotice. Autorka se věnuje lidským tužbám, kdo se jim líbí, co mají rádi v sexu a jaké polohy upřednostňují.

Jakmile je čtenář seznámen s hlavní charakteristikou znamení, o němž se zrovna rozhodl číst, následuje podkapitola s názvem „Kdo ke komu se hodí, jak a proč“. Nadpis hovoří jasně. Znamení jsou jednotlivě kombinována se zbylými jedenácti, ale i s protějškem, který je stejný. (Např. Býk – Býk.) Většinou hned první věta ukáže, zda je tato kombinace v partnerském souznění vhodná či nikoliv. I když se k sobě někteří nehodí, autorka poukazuje na to, že stojí za zkoušku do takového vztahu „jít“ a budovat ho. Přestože tedy hvězdy podle ní hovoří jasně, je na lidském úsilí, jak bude milostný život fungovat.

⁶⁵ Tamtéž, s. 9.

⁶⁶ Tamtéž, s. 10.

⁶⁷ Tamtéž, s. 81.

Dvanáctým znamením v pořadí jsou Ryby. Po nich následuje poslední paratextová část, epilog Heleny Vrábkové s názvem „A závěrem: Trvalé štěstí“. Po několika slovech o zmíněném štěstí uzavírá celou knihu těmito řádky: „*Na závěr bych ráda každému znamení dala na cestu k trvalému štěstí ještě malou moudrost.*“⁶⁸ Každé znamení tak získává pro sebe citát. Kniha je tak zahájena, ale i uzavřena intertextuální vsuvkou. V následující části se blíže zaměříme na komunikační strategie Chi An Kuei i Heleny Vrábkové.

Kniha je rozdělena na tři hlavní části. Prolog a epilog už jsme si představili, známe i celý její obsah. Podívejme se však na kompozici více dopodrobna. *Astrologie lásky* má své kapitoly rozděleny přehledně. V tomto díle tedy není důležité, aby si čtenář prošel i předešlou pasáží, ale může se předně věnovat tomu, co ho zajímá, aniž by mu unikly důležité informace. Není tu tedy kladen důraz na lineárnost textu, přestože kapitoly podle tohoto schématu rozděleny jsou. Začíná se prvním horoskopickým znamením a končí posledním. Každá kapitola se objevuje na nové straně a nadpisy jsou nadepsány velkým tučným písmem. Pod názvem znamení je datum ohraničující jeho trvání a také má k sobě přiřazený patřičný znak. Čtenář má tedy na výběr spoustu možností (které však nevyklučují ani jiné knihy, jen tu opravdu nehrozí vynechání informací, bez kterých by nedávaly další řádky smysl), kde začít knihu číst. Může si vybrat jakékoliv znamení, může rovnou začít kapitolou „Kdo ke komu se hodí, jak a proč“, může se vracet na začátek knihy a pokračovat na jejím konci.

Ústředním tématem knihy by měla být stejně jako v případě *Kurandery* láska. Přesněji se však jedná o vhodnou kombinaci dvou lidí, kteří mají fungovat po boku toho druhého v harmonii. Píše se sice o souladu osob žijících vedle sebe, ale více se řeší jejich souznění v sexuálním životě, než aby byla hlouběji popisována samotná láska, ona citová náplň života. S ní se setkáváme pouze u textu Heleny Vrábkové. „*A ještě jednu věc mám na srdci, než vás svěřím astrologii lásky. Nesmíte nikdy zapomenout, že ať už jsou hvězdné cesty vzájemných setkávání, sblížování i rozchodů jakkoli složité, láska sama je jenom jednoduchá rovnice dávání a přijímání, která platí tak dlouho, dokud se budete snažit onu vzácnou rovnováhu udržovat.*“⁶⁹

Jako motivy zde vystupují samotná znamení horoskopu. Jsou to tedy zvířata beran, býk, rak, lev, štír a kozel neboli kozoroh. Dále pojmy bliženci, panna, váhy, střelec a vodnář. Lidé v textu oplývají vlastnostmi, kterými dominují právě vyjmenované jevy. To si přiblížíme u zkoumání užitých jazykových prostředků. Do textu náleží také toma erotiky. Každá kapitola obsahuje souhrn věcí, které má dotýčný rád „v posteli“, jaké má vlohy a co nebo koho předně

⁶⁸ Tamtéž, s. 274.

⁶⁹ Tamtéž, s. 11.

vyhledává. Důležitým motivem jsou však hvězdy nebo spíše hvězdářství, jež slouží jako zdroje informací, které autorka čtenářům předkládá.

3.2.3. Komunikační strategie

Pro motivační literaturu jsou komunikační strategie důležité pro uvědomění, jakými prostředky může autor působit na svého čtenáře. Zajímavou částí jsou především paratexty, se kterými se v *Astrologii lásky* setkáváme. Pomocí textu si představujeme autorku, která vyjadřuje vlastní názory, zmiňuje svou osobu a oslovuje čtenáře, které si představuje pro změnu ona. Příkladem nám může být jiná citovaná věta, kterou uzavírá epilog. Toho si však můžeme všimnout i na začátku knihy, kdy se zamýšlí nad láskou. „*Jistě to nebude jenom tím, že nás svádění a erotické sblížení pouze baví. Řekla bych, že za všemi těmi krkolomnými cestami za láskou je skryta především touha milovat a být milován...*“⁷⁰ Autorka se se svými čtenáři „ztotožňuje“, dává najevo, že projevuje své vlastní názory. Stále přihlížíme k tomu, že se jedná o představy. Jak autora, tak čtenáře. Tyto typy paratextů jsou důležité tím, že jsou jakýmsi uvedením do hlavní náplně knihy, nebo naopak jeho uzavřením v případě epilogu. Čtenář se díky nim dozvídá informace, které později nemusí složitě vyhledávat ve zbytku knihy, což je základní složkou paratextu.

V případě Chi An Kuei, kromě anotace, kde se píše o čínské astroložce, se o autorce nic nedozvídáme. V samotném obsahu knihy vystupuje minimálně. Stává se zprostředkovatelem významu jednotlivých znamení zvěrokruhu pro své čtenáře. Nejčastěji (a to stále v malém množství) ji vnímáme ve smyslu změny „centra vědomí“, kdy využívá první osobu singuláru a promlouvá za své charakterizované postavy. Vyjadřuje, co si mohou v dané situaci myslet apod. Výjimečně doporučuje nějaká opatření, aby vztah mezi lidmi v jistém znamení mohl lépe fungovat. „*Takže: doporučujeme o něco více trpělivosti, protože s partnerem v Rybě by mohl být Štír šťastný.*“⁷¹ Nejvíce však můžeme autorčin postoj zaznamenat ve větě, kterou uzavřela závorkami: „*(Pokud jde o sex, nic zde nevím.)*“⁷² V tomto případě se nejedná ani tolik o autorčinu nevědomost, právě naopak se tím snažila potvrdit nefungující vztah mezi lidmi ve znamení Panny a Kozoroha z pohledu astrologie. Co se čtenářů týče, i ti se u Chi An Kuei dočkají přímého oslovení. Většinou se s tím setkáme u rad, které pro ně má: „*Tip:*

⁷⁰ Tamtéž, s. 9.

⁷¹ Tamtéž, s. 187.

⁷² Tamtéž, s. 226.

*pokud by veškeré snažení k uspokojení ženy ve Vodnáři nestačilo, přenechte to její vlastní zručnosti.*⁷³ Ale to také vnímáme v případě využití první osoby singuláru.

Jak autorka přesvědčuje svého čtenáře, že vlastnosti postav, které popisuje ve své knize, jsou pravdivé? Že lidé ve znamení Berana jsou opravdu tvrdohlaví a Střelci prahnou po dobrodružství? Je důležité si uvědomit, že bez čtenáře, který by nečetl knihu s tím, že by text srovnával se svou vlastní zkušeností, neplnila by *Astrologie lásky* svůj účel. Stále se přece objevují informace, které nemusí být pro čtenáře pravdivé. Neznamená to však, že by autorka vědomě lhala, či naopak, že by čtenář byl „špatný“ Beran. Chi An Kuei v textu nezavrhuje, že existují i případy, které se vymykají jejímu popisu. Jako příklad nám může posloužit tato část věty: „...nedokončil studium (to jen v nejvzácnějších případech).“⁷⁴ Slova ohraničená v závorce přiznávají, že neplatí pro všechny Blížence, že by nedokončili studia. Kromě závorek nám mohou i další prostředky napovědět, že se autorka nesnaží tvrdit, že to, co jí napověděly hvězdy, platí pro každého. Těmi prostředky jsou například výrazy: často, možná a v podstatě. Jen v jednom případě jsme se setkali s tím, že je přesvědčena o muži narozeném ve znamení Kozoroha do pětadvaceti let „určitě“ svobodným.⁷⁵ Dále k tomu využívá i podmiňovací způsob.

Víme tedy, že obě pisatelky si uvědomují přítomnost budoucího čtenáře. V jejich textu se nijak neobjevuje náznak, kdy by upřednostňovaly ženu či muže. Přesto je tato kniha bližší především ženám. Zájem o astrologii mohou mít oba stejný, ale většinou ženy hledají svého ideálního partnera pomocí těchto prostředků. Tato publikace je však opravdu nestranná, předkládá svůj výklad každému, kdo projeví zájem o horoskop. Což se neobjeví v případě dalších knih, které po *Astrologii lásky* následují.

3.2.4. Rétorické metody

Astrologie lásky je napsaná srozumitelným jazykem. Stále nesmíme zapomínat, že kniha má dvě pisatelky, u obou se tedy liší styl. Přiblížili jsme si to už v předešlé podkapitole. U paratextu jsme autorkou poučováni, jak pokračovat v další četbě. „Ale ještě než se pustíte do praktického naplňování této knihy, musíte si vyhledat, v jakém znamení jste se narodili.“⁷⁶ Vnímáme přítomnost její osoby. K tomu využívá první osobu v plurálu i singuláru. V prvním případě se Vrábková vyjadřuje o „nás“, když se ztotožňuje se svými čtenáři a věří, že smýšlejí podobně. Ve druhém případě budí dojem, že vyjadřuje vlastní názory. Čtenář tedy akceptuje ji

⁷³ Tamtéž, s. 238.

⁷⁴ Tamtéž, s. 63.

⁷⁵ Tamtéž, s. 218.

⁷⁶ Tamtéž, s. 7.

jako tvůrce této teorie a bere na vědomí, že se nemusí jednat o „holá fakta“ podepřena jinou teorií.

Její text obsahuje spoustu pokusů o ozvláštňení. S tím se setkáme i v hlavní části knihy u Chi An Kuei (resp. překladatelky Evy Nové). Vrábková se hned na začátku dopouští ne úplně vhodného tvrzení: „*Každý člověk touží po citovém štěstí, po zázraku vzájemnosti a oddání se, po opravdovém naplnění partnerského života.*“⁷⁷ Se slovem „každý“ je na místě zacházet opatrně, protože opravdu ne každý po něčem takovém touží. Jsou to však stereotypy, se kterými se setkáváme i v mediálním prostředí.

Tvůrkyně prologu a epilogu využívá nejen metafory,⁷⁸ ale v textu nalezneme i zdobnělinu.⁷⁹ Na čtenáře tím působí „milým“ dojmem. Někomu to však může navodit pocit, že je s ním jednáno jako s dítětem. Jedná se však o jediný případ, hlavním ozvláštňujícím prvkem jsou zde metafory. Jako příklad jsme si mohli všimnout již citované věty v podkapitole Obsah publikace, kde je těchto jevů hned několik. Kniha má být průvodcem láskou. Láska zde vyjadřuje nějaké místo, ve kterém se lze ztrácet. Podle autorky máme možnost nahlédnout „*do její tajuplné kuchyně.*“⁸⁰ Tím nám dala odpověď, o jaké místo se jedná. Lze chápat, že láska má význam tajné receptury. Tato metafora s nahlížením do kuchyně je všeobecně známá. Tím však věta nekončí, uprostřed ní ještě zjišťujeme, že láska je podle autorky ve hvězdách. Objevuje se před námi topos, kdy v astrologii veškeré zkoumané jevy vycházejí právě z hvězd. Láska může být na základě celé věty chápána stále jako místo, najednou ji však vnímáme spíše jako uchopitelný, ale nejasný předmět, jehož vlastnosti můžeme pouze předpokládat. Z lásky se zde stává předmět a z hvězd ono místo, které jej ukrývá. Tím jsme se však zastavili pouze u jediné věty. Autorka dále používá výrazy, kdy to mezi dvěma lidmi jiskří, kdy lidská srdce bývají otevřená a štěstí bývá chápáno jako předmět, jehož lze vlastnit.

Nyní upřeme pozornost na Chi An Kuei, tedy na hlavní náplň celé *Astrologie lásky*. Její text už je psán převážně ve třetí osobě vzhledem k tomu, že popisuje a charakterizuje osoby narozené v jednotlivých znamení zvěrokruhu. Opět se tu setkáváme se změnou úhlu pohledu, kdy se autorčin náhled na charakteristiku postav mění. Z této role totiž několikrát vystupuje a do textu vkládá první osobu v plurálu. Příkladem nám může být věta: „*Máme tu co dělat se skutečnou egoistkou.*“⁸¹ Autorka se pomocí tohoto inkluzivního „my“ ztotožňuje se čtenářovým

⁷⁷ Tamtéž, s. 7.

⁷⁸ Pozn.: „*Leckdo tvrdí, že štěstí leží na ulici, jiní si zase stěžují, že se jim štěstí nikdy nedostalo.*“ Se štěstím se zde pracuje jako s uchopitelným předmětem. Tamtéž, s. 273.

⁷⁹ „*...co by objekt vašeho srdíčka mohlo zaujmout.*“ Tamtéž, s. 7.

⁸⁰ Tamtéž, s. 10.

⁸¹ Tamtéž, s. 15.

pohledem na situaci. V textu však nalezneme i jiný pohled – tentokrát ze strany samotných postav. Autorka vyjadřuje jejich myšlenkové pochody, nejčastěji při setkání jednoho znamení s druhým. Příkladem nám může být člověk v Raku, jenž se setkal s někým v Blížencích. „*I když ten Blíženec vypadá opravdu zajímavě! Nejlépe se co nejrychleji skrýt do nejhlubší škvíry ve skále a nehybně vyčkávat, jak to dělá vždycky, když hrozí nebezpečí.*“⁸² Chi An Kuei zůstává u třetí osoby, přesto už v první větě vnímáme, že se nejedná o její poznatky, ale o pocity popisované osoby. Využívá k tomu polopřímou řeč, která „*není uvozena speciální uvozovací větou, ani vyznačena uvozovkami,*“⁸³ jindy zase řeč přímou či nevlastní přímou.

Těmito pocity jsme se dostali k dalšímu ozvláštňení. Přesněji k metaforám a přirovnání. Vidíme, že osoba narozená ve znamení Raka se podle této charakteristiky jako opravdový rak chová. S těmito jevy se setkáváme v knize velice často. Muž v býku „*proráží hlavou zed'*“, když se hněvá, člověk v Raku je nazýván korýšem, žena ve Lvu je opravdovou kočičí šelmou, muž je naopak jasný král zvířat a Štíři jsou nebezpeční svými jedovatými bodci. Nejen zvířecí znamení je takto k lidem přirovnáno. I u Vah se například řeší jejich rovnováha a Střelci jsou zosobnění lovci. „*Když se setkají dva Střelci, mohli by se možná vzájemně odstřelit. [...] Je nepravděpodobné, že se vůbec sblíží, protože každý má svůj revír, v němž loví.*“⁸⁴

Tyto podobnosti nejsou jediným případem, kdy jsou metafory užívány. V knize je jich hojně množství, zejména proto, že autorka má za úkol přednést několik variant souznění mezi dvěma lidmi. Aby neopakovala stejné fráze, je důležité, aby svůj text obohacovala a obměňovala vlastní vyjadřování. Přesto se najdou místa, kde se opakuje. Často v erotické sféře prosazuje mezi znameními „*animálnost*“, někteří se nenechají „*vodit za nos*“ a jiní se chopí „*hozené rukavice*“. Obvykle mezi dvěma lidmi probíhá „*jiskření*“ a také několikrát „*vzplanou*“.

V knize je hojně rozebírán sexuální život. Autorka s vášní nakládá například takto: „*S tímto partnerem může Beran dospět do opravdových hlubin své vášně.*“⁸⁵ V této větě nacházíme metaforu, kdy má vašeň vlastnosti vody a my se můžeme ponořit do jejich hlubin. Při popisu milostného aktu volí metafory, které nezní nijak hanlivě, nevyvolávají pocit necudnosti. „*Je to pro ni důležité: neboť proč se má nástroj ladit, když pak na něj neumíme hrát ve všech stupnicích?*“⁸⁶ Jedná se o popis ženy ve znamení Býka, která v sexu potřebuje i vyvrcholení. Co se přirovnání týče, nejčastěji se jedná o veselého člověka připomínajícího rozzářené slunce

⁸² Tamtéž, s. 92.

⁸³ HOFFMANNOVÁ, Jana. *Stylistika a--: současná situace stylistiky*. Praha: Trizonia, 1997. s. 94.

⁸⁴ KUEI, Chi An. *Astrologie lásky*. Vyd. 2., upr. a dopl. Praha: Motto, 2006. s. 206.

⁸⁵ Tamtéž, s. 24.

⁸⁶ Tamtéž, s. 37.

či u jiného se střídají nálady rychleji než dubnové počastí nebo „*vzrušeného muže Štíra lze nejlépe srovnat s letní bouří.*“⁸⁷

Každá jednotlivá část všech kapitol obsahuje opravdu spoustu těchto pokusů o ozvláštnění. Abychom stránky nezaplňovali jen metaforami a přirovnáními, podívejme se na další jevy. Autorka využívá i ironii. Všimneme si jí opět u vyjádření myšlenek jedné z postav, kdy „děkuje pěkně“ za jiného člověka, který se jí nelíbí. Jindy zvolí až poetické prostředky. „*Jaké zajímavé stvoření to jde Býkovi přes cestu! Tot' Střelec, s hlavou vzhůru projde kolem a ani si ho nevšimne.*“⁸⁸ Poslední zmiňme elipsu. Autorka vědomě vypustí slovo, které si má čtenář domyslet. Nalezneme to na závěr v popisu milostné scény u muže ve znamení Vodnáře. „*Nebude trvat dlouho a...*“⁸⁹

Na závěr můžeme rétorické metody uzavřít samotnou astrologií. V textu se často vyskytují připomínky na planety, které mají být nakloněny danému znamení horoskopu. Autorka hojně poukazuje na to, že něco „říkají hvězdy“. Nejčastěji v případě, kdy se k sobě zdánlivě dva partneři v jisté kombinaci znamení nehodí, ale hvězdy tvrdí něco jiného, a oni se stále znovu setkávají. A nakonec jevy, které se dějí, a ona sama je nedokáže pochopit, vztahuje na karmické důvody.

3.2.5. Genderové aspekty

Z genderového hlediska jsou zde znázorněny hlavní rozdíly mezi mužem a ženou v popisu jednotlivých znamení zvěrokruhu. Pracuje se zde s konstruktem, tedy uměle vytvořeným členěním na muže a ženy. To jsme si už vysvětlili na začátku kapitoly. Pro příklad můžeme uvést Váhy. Žena v tomto znamení podle knihy oplývá sebejistotou, je atraktivní a vyhledává si k sobě někoho, kdo ji bude náležitě obdivovat, kdežto muž svou jistotu v životě ztrácí. Žije bez rovnováhy a hledá k sobě protějšek, který mu toto rovnováhu nastolí. Obsahově tedy rozdíly nalézáme, avšak v případě cílového čtenáře se rozplynou. Autorka text neadresuje zvlášť čtenářce či čtenáři, její dílo je určeno všem bez rozdílu.

3.2.5. Komu je kniha opravdu určena

Na základě vyzkoumaných jevů můžeme určit, na koho autorka knihou skutečně míří. Víme, že nerozděluje čtenáře na muže či ženu. *Astrologie lásky* je tedy přístupná oběma. Po knize však ve většině případů sáhnou ženy, jež hledají ideálního partnera či chtějí zlepšit soužití

⁸⁷ Tamtéž, s. 176.

⁸⁸ Tamtéž, s. 52.

⁸⁹ Tamtéž, s. 242.

ve svém momentálním vztahu, jak jsme si řekli už na začátku. Jsou to ony, které hledají odpovědi ohledně lásky v knihách více než muži. Rozhodně by čtenářce neměla chybět alespoň částečná víra v astrologii, příliš skeptická by nemusela knihu ocenit.

Přestože se setkáme v textu i s výrazy, které se mohou zdát, že nebyly dobře zvoleny, autorka se snaží o barvitý popis jednotlivých osob, ale nejen jich, i situace vystihuje tak, aby byly co nejpochoptelnější, aby si čtenářka udělala přehled o tom, jak člověk může v dané chvíli reagovat. Ve výsledku se nejedná ani tolik o rady, jak se chovat ke svému protějšku, jako spíše čistě o charakteristiky lidí, které se nemusí shodovat se skutečností. Na čtenářce tedy je, jestli bude knize plně důvěřovat, nebo se jen inspiruje tím, že by v sobě mohla mít vlohy, kterých si dosud nevšimla, a nebo ji nakonec úplně zavrhne pro nevěrohodné informace.

3.3. Čarodějnický kalendář

Tato kniha je v našem výběru jediná z české produkce. Napsala ji Marcela Košanová, známá jako „čarodějnice“. Nakladatelství Motto nevydalo pouze její *Čarodějnický kalendář*, který vyšel v roce 2009, ale i další tvorbu. Kniha je doprovázená ilustracemi od Miloslava Heřmánka. Pro čtenáře, který s knihou není nijak blíže seznámen, by mohlo být překvapením, že v ní nenalezne pouze nějaká „zaklínadla“ na celý rok, jak naznačuje samotná anotace. Poznává, že čarování se netýká jen slovních formulí, ale i činů. Hlavně však zjistí, že „základem je porozumět Luně a jejímu vlivu na čarování.“⁹⁰ Jakmile je tedy obeznámen s fázemi Měsíce, zejména s úplňkem, který nás ovlivňuje, dozvídá se o znameních zvěrokruhu, která na nás mají mít také vliv. Teprve potom následuje samotný kalendář. Co je v daném měsíci vhodné, co naopak nevhodné, jaká převažuje nálada u lidí, jaká jsou přípustná kouzla, stromy a kameny.

Čarodějnický kalendář tedy nenabízí jen samotné čarování, poskytuje i informace o úplňku, který má v každém měsíci jiné „vlastnosti“. Pomáhá tak vysvětlit, proč se například na podzim cítíme tolik unavení a smutní. Dílo není jen pro „čarodějky“, ale i pro ty, kteří se chtějí seznámit s celoročním cyklem, protože v každém období je pro nás důležité něco jiného.

Následuje analýza publikace. Určíme si kritéria výběru, poté se seznámíme s obsahem knihy, prozkoumáme komunikační strategie, rétorické metody a genderové aspekty. Na závěr určíme, podobně jako u předešlých knih, koho by četba mohla skutečně oslovit.

⁹⁰ KOŠANOVÁ, Marcela. *Čarodějnický kalendář*. Praha: Motto, 2009. s. 9.

3.3.1. Kritéria výběru

Kritéria máme dvě. První se týká motivační literatury určené ženám. To, že je kniha zaměřená převážně na ženy, poznáme už ze samotné anotace, která zní: „*Každá z nás cítí sílu přírody bez ohledu na to, je-li čarodějkou či nikoli.*“⁹¹ Využitý je zde ženský rod v první osobě, píše se hlavně o čarodějkách, ne o čarodějích. Neznamená to však, že by muži nemohli knihu otevřít, naopak, četba je přínosná všem. Jen oslovuje zejména ženy. Skrytě se zde znovu setkáváme s určitým interpretačním stereotypem, což znamená, že ženy jsou například citlivější než muži. Motivující je v tom smyslu, že přináší spoustu rad, jak se v daném období chovat, aby se docílilo vysněných výsledků, zejména v samotném čarování. Zároveň se snaží definovat určitý typ osobnosti, tedy čarodějky, která kontrastuje s převažujícím obrazem ženy jako matky, hospodyně, partnerky atd.

Druhé kritérium je odlišný žánr oproti ostatním knihám v našem seznamu. Dosud jsme se setkali s příběhem, a v případě *Astrologie lásky*, s charakteristikou jednotlivých znamení zvěrokruhu a návodem, jak postupovat při hledání lásky. *Čarodějnický kalendář* je odlišný tím, že se člení na jednotlivé měsíce v roce. Čtení tak ovlivňuje právě probíhající období, což rozvedeme v kapitole s komunikačními strategiemi.

3.3.2. Obsah publikace

Kniha je bohatá na paratexty. Před úvodem autorka použila úryvek z *Báječné zeměplochy* od Terryho Pratchetta, čímž se zde setkáváme i s intertextualitou. V úvodní části rozvádí čtyři roční období, která všichni prožíváme, stejně tak jako vnímáme sílu přírody, což jsme uvedli už v úryvku z anotace. Tuto část uzavírá informace o tom, co přináší čtenářům. „*Trocha toho čarování nikdy není na škodu – recepty pro povzbuzení se mohou hodit a čarodějnický kalendář se bez nich neobejde.*“⁹² S kalendáři se setkáváme již v 16. století, příkladem nám může být *Kalendář historický* Daniela Adama z Veleslavína.⁹³ Zároveň se zde objevují prvky, které nabyly oblíbenosti v době romantismu, tedy lidová slovesnost, motivy venkova atd.⁹⁴ Poslední slova jsme již citovali, týkají se znalosti Luny, což je podle autorky důležité, než se čtenář pustí do četby jednotlivých měsíců.

⁹¹ Redakce Motto. Čarodějnický kalendář. In *Motto* [online]. [cit. 2017-02-05] <<http://www.motto.cz/carodejnicky-kalendar/>>

⁹² KOŠANOVÁ, Marcela. *Čarodějnický kalendář*. Praha: Motto, 2009. s. 9.

⁹³ LEHÁR, Jan. *Česká literatura od počátků k dnešku, 2., dopl. vyd.* Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2008. s. 116.

⁹⁴ SVOZIL, Bohumil. *Česká literatura ve zkratce: období od 9. století po konec 20. století*. Praha: Brána, 2013. s. 180.

Následující kapitola má název „Měsíc a jeho vliv na život“. Jsou zde vyjmenovány jednotlivé fáze Měsíce a každá fáze je prospěšná pro jiné činnosti. Stejně tak je to i obráceně. Například v době, kdy Měsíc „couvá“, se nedoporučuje ošetřovat stromy, přesněji řečeno zastříhávat jim větve apod.⁹⁵ Dále se čtenář dozvídá o povaze úplňku, který je odlišný podle toho, v jakém znamení se zrovna pohybuje. To je protichůdné se znamením slunečním, tedy v době, kdy slaví narozeniny člověk narozený ve Vodnáři, znamení v úplňku se nachází ve Lvu, což v daném období ovlivňuje naši náladu a chování. Kapitola je uzavřena úplňkovým rituálem.

Následuje samotný kalendář, v němž se logicky začíná lednem a končí prosincem. Jednotlivé měsíce mají velmi podobnou strukturu. Košanová nejdříve popíše, čím se vyznačuje samotné období, například leden je výjimečný Novým rokem. Pokračuje částí, která nese název podle slunečního znamení, v případě březnu se to týká Ryb, které jsou vodním znamením a trvají od 21. února do 20. března. Připomenout nám to může *Astrologii lásky*, kde vypadaly názvy kapitol podobně. Tam se jednalo o charakteristiku osob narozených v daném období. V případě *Čarodějnického kalendáře* jde však o popis samotného znamení, začíná se tedy podobou jeho souhvězdí a pokračuje mytologickým významem. Jako příklad nám může posloužit souvislost se souhvězdím Lva: „*Zeus umístil závoj na nebe jako souhvězdí Vlasy Bereniky. Závoj se snáší podél Lva, aby připomněl rodičům, že nemají dětem bránit v lásce.*“⁹⁶ Teprve potom následuje seznam vlastností, kterými „zrozenec“ v daném znamení oplývá.

V další části se autorka odklání od slunečního znamení a představuje, jakou má povahu úplněk. V lednu je ovlivněn povahou Raka (narozeniny slaví člověk ve znamení Kozoroha), tudíž se toto období vyznačuje melancholií. V podkapitole „Čarování při úplňku“ (v daném znamení) pokračuje autorka s popisem situací, které se v určitém období pravděpodobně dějí. Např. v Raku jsme lítostiví, máme potřebu utužovat rodinné a partnerské vztahy. Po tomto výčtu následují rady a tipy, co se hodí dělat v podnikání, čemu je potřeba se vyhnout, jaké jsou doporučené aktivity, zábava, něco pro zdraví, a jaká je vhodná vůně na tento úplněk. Další podkapitola přináší kouzla na daný měsíc, kde nalezneme tipy na uklidňující koupele, recepty a výrobu amuletů či přímo rituály. Poté Košanová přiřazuje ke každému měsíci vhodný strom a kámen. Například říjnu náleží vrba a opál.

Po posledním měsíci, prosinci, následuje závěrečná část s názvem „Trocha čarodějného čtení navíc.“ Jedná se o dodatečné informace, které mohou ovlivňovat rituály. Svůj význam mají jednotlivé dny v týdnu, barvy, k jejichž vlastnostem autorka připsala jejich pozitivní a negativní působení, dále vypsala seznam „*Bejlí, které se užívá při určitých magických*

⁹⁵ Tamtéž, s. 14.

⁹⁶ Tamtéž, s. 106.

*postupech*⁹⁷ a úplně poslední část věnuje stromům, jejich síle a tajemství. Tím také kniha končí.

Co se kompozice týče, začíná kniha paratextem, úvodem. Po něm následuje kapitola Měsíc a jeho vliv na život, která podle autorky obsahuje důležité informace před tím, než čtenářka nahlédne do jednotlivých měsíců. Když jsme se věnovali obsahu publikace, uvedli jsme, že je kapitol s jednotlivými měsíci logicky dvanáct. Také jsme podrobně prozkoumali, jaké sdělení čtenářkám přinášejí. Kniha je ukončena „čtením navíc“, které se už netýká pouze kalendáře, ale i stromů a barev. Oproti předešlým a těm následujícím knihám, kterým se zde věnujeme, je *Čarodějnický kalendář* jako jediný doprovázen ilustracemi, jejichž autorem je Miloslav Heřmánek, a text je členěn do menších odstavců. Publikace tak může na čtenářku působit více esteticky, pravděpodobně se jí bude číst lépe než nahuštěné řádky, ale hlavně se v něm jednodušeji orientuje, což se při opakovaném nahlížení do knihy hodí.

Jak napovídá sám název knihy, hlavním tématem by mělo být „čarování“. Čtenářka tak může očekávat spoustu návodů na rituály s magickými formulemi. „*Svou komunikaci s Měsícem ukončete jasným a zřetelným „Staniž se!“*“⁹⁸ Název se však skládá ze dvou slov, tudíž v knize nenalezneme pouze magii, ale zejména charakteristiku jednotlivých období, což je důležité znát pro „správné čarování“. Samotná období zahrnují znalosti astrologie, měsíční fáze a jeho působení na pozemský život, také charakteristiku několika druhů stromů, ale i kamenů. Veškeré informace se prolínají, vše působí jinak podle toho, jaké zrovna panuje období. Teprve seznámení s tím vším je klíčem k čarování.

Pro roční období jsou zde využity motivy bohyň a vládkyň. Příkladem nám může být úryvek z části věnující se Hromnicím, které se slaví prvního února. „*Krutá, ale moudrá stařena, královna zimy, nehodlá odejít, jenomže po kraji se pomalu a nejistě pohybuje mladá a krásná panna Eoste, královna jara.*“⁹⁹ V těchto ženách vidíme symbolicky pomalý ústup dlouhé zimy a přicházející oteplení, jaro. Z Eoste se později stává vyzrálá žena, která přináší své plody. Období je tedy letní. S podzimem naopak nastává doba, kdy vše „umírá“.

3.3.3. Komunikační strategie

Pozornost zaměříme nejdříve na autorku, poté na čtenářku. Jaké modelová autorka využívá komunikační prostředky? Hned v úvodu střídá dva pohledy. V prvním používá první

⁹⁷ Tamtéž, s. 166.

⁹⁸ Tamtéž, s. 17.

⁹⁹ Tamtéž, s. 38.

osobu v plurálu, kdy něco prožívá se svou implicitní čtenářkou¹⁰⁰ společně. Plurál nahrazuje singulárem, kdy vystupuje sama za sebe a zároveň ho prolíná druhou osobou v plurálu, kdy své čtenářky přímo oslovuje. „*Nabízím vám procházku kolem roku, při níž si můžete ověřit nejen svou sílu, ale i sílu přírody.*“¹⁰¹

Tím se vyznačují její rady a tipy, někdy přímo upozornění, adresované čtenářkám. Využívá pro to velké, tučně zvýrazněné písmo, řádky jsou tak odlišitelné od zbylého textu. „**POZOR! POKUD V SOBĚ MÁTE STESK, POCIT UBLÍŽENÍ, TAJNOU TOUHU PO POMSTĚ NEBO MÁTE PROSTĚ JENOM VZTEK, N E Č A R U J T E.**“¹⁰² Z ukázky je patrné, že poslední slovo je navíc proloženo mezerami pro ještě větší zdůraznění. Z řádků číší naléhavost.

Autoritu si získává například tím, že poukazuje na starší kulturu, kdy lidé využívali znalosti s Měsícem a přírodou spojené. S tím jsme se setkali v případě *Kurandery*. Také zmiňuje odlišnou kulturu, na kterou pohlížíme s respektem, vnímáme ji jako něco tajemného, co v Evropě úplně neznáme, nevyužíváme. Informace získáváme pouze zprostředkovaně dokumenty atd. V knize je například zmínka o kultuře čínské. „*Číňané tvrdí, že nudle přinášejí štěstí a znamení dlouhý život.*“¹⁰³ Dalšími prostředky jsou znalosti mytologie. Zda však funguje ono čarování, které autorka čtenářkám předkládá, to zjistí asi jen ty, které se rozhodnou její postupy vyzkoušet.

Modelovou čtenářkou je žena, která je alespoň trochu pověřivá, věří v sílu přírody a také v magii. Někdy se zdá, že taková čtenářka je již dospělá žena s dětmi, které mají věk na zakládání rodiny vlastní, nebo ji dokonce mají. „*Snacha nebo dcera vám dává jasně najevo, že jste neschopná se postarat o vnoučata, protože nedodržíte její pravidla.*“¹⁰⁴ V tomto případě je čtenářka dokonce babičkou. Můžeme se domnívat, že ženy ve zralejším věku vyhledávají knihy tohoto typu více než jejich mladší kolegyně. Je tomu tak i díky tomu, že „čarodějnická“ moudrost se získává s životní zkušeností, žena by měla být uvolněna ze svých rodinných rolí, např. babička už není matkou, měla by nalézt hlubší roviny života, ne se navracet do již splněných rodinných povinností. Je však možné, že věková skupina, čtyřicet a výše, je bližší samotné autorce. Čtenářka má také možnost do textu nahlížet opakovaně, rozhoduje právě probíhající období. Pokud je například zrovna březen, automaticky u tohoto měsíce zvýší svou pozornost a k četbě přirovnává své vlastní zkušenosti.

¹⁰⁰ HOFFMANNOVÁ, Jana. *Stylistika a--: současná situace stylistiky*. Praha: Trizonia, 1997. s. 72.

¹⁰¹ KOŠANOVÁ, Marcela. *Čarodějnický kalendář*. Praha: Motto, 2009. s. 9.

¹⁰² Tamtéž, s. 12.

¹⁰³ Tamtéž, s. 41.

¹⁰⁴ Tamtéž, s. 85.

3.3.4. Rétorické metody

V této části se zaměříme na to, jakým jazykem a stylem je kniha napsaná, a na závěr uvedeme, jaké obsahuje ozvláštňující prvky v textu. Tato kniha je jediná, kde nemusíme přihlížet k překladu. Marcela Košanová využívá spisovný jazyk pro prezentování svých zkušeností a informací, které zná. Dílo je přehledné, autorka zvolila spoustu prvků, kterými svůj text ozvláštňuje. Jedná se zejména o metafory, přirovnání a personifikaci. Kromě toho se zde objevuje intertextualita. Na začátku jsme uvedli, že citovala úryvek z díla Terryho Pratcheta. Ve svém textu citovala i Josefa Václava Sládka. Použila část jeho básně s názvem *Jaro*, o které napsala: „*Něžným způsobem popisuje krásu bohyně Eoste.*“¹⁰⁵

Často také používá lidová rčení, jež většina čtenářů zná už z dětství. Otázkou zůstává, zda tomu tak je i v případě dnešní „mladé generace“. Tato rčení pak komentuje: „*Lidová pranostika nás povzbuzuje – ‚Na tři krále o krok dále,‘ ale nám to připadá jako výsměch. Jsme živoucí deprese. Proč?!*“ Vybere si pranostiku, v tomto případě její část, kterou použije dle svého uvážení. Tuto chápe jako povzbuzení mysli a vysvětluje, proč se většina lidí necítí lépe, ale naopak. Zároveň si lze všimnout, že už jen v této větě použila další prvky ozvláštňení. Přirovnání k výsměchu a metaforu živoucí deprese. To vše uzavře zoufalým výkřikem, který si žádá vysvětlení těchto informací.

Citovaná věta nebyla jediným příkladem využitých přirovnání a metafor v díle. Například záře slunce je přirovnána k reflektoru, dorůstající Měsíc je jako nádech a couvající jako výdech.¹⁰⁶ V textu se však nejvíce objevují metafory. Příkladem nám může být Měsíc na obloze. „*Jeho záře nás osvětluje a vlévá do nás svou sílu...*“¹⁰⁷ Zde si všimáme pojmu síly, která v tomto případě získala vlastnosti vody. My se měníme v nádobu, do které se tato síla může vlévat. Setkáme se také s případem, kdy nám v krku hořkne lítost.¹⁰⁸ Lítost je pocit, který má vlastnosti jídla. Můžeme ho sníst, můžeme cítit jeho chuť. V tomto případě pocítujeme lítost v krku a její chuť je hořká. Pocit to tedy není příjemný, může v nás vyvolat asociaci nepříjemného zážitku s jídlem, což umí přivodit i fyzickou reakci, kdy polkneme a koutky rtů se nám svěsí dolů. Jako poslední příklad metafory nám poslouží souvětí, kdy nás v textu autorský hlas nabádá, abychom nezůstali ve stereotypním prostředí, ale začali jednat. „*Rozrazte stojící vody, vy buďte tím čerstvým větrem, který zavane.*“¹⁰⁹

¹⁰⁵ Tamtéž, s. 58.

¹⁰⁶ Tamtéž, s. 6, s. 13, s. 14.

¹⁰⁷ Tamtéž, s. 16.

¹⁰⁸ Tamtéž, s. 22.

¹⁰⁹ Tamtéž, s. 144.

Dále se objevují případy, kdy věta obsahuje metaforu společně s přirovnáním. Je tomu tak například v citované větě s pranostikou, kterou jsme uvedli. Jako další příklad může posloužit následující výrok: „*Některé stromy už pomalu pouštějí své listy po větru a my poletujeme jako lehounké šedivé chmýří a čekáme, kam dopadneme.*“¹¹⁰ Z onoho „my“ se stává něco lehkého, tak jako je lehké chmýří. Stáváme se něčím bezvládným, co se nechává unášet pochmurným počasím, které v září panuje. Kromě těchto prostředků si můžeme ve větě všimnout ještě jednoho. „Stromy pouštějí“.

Personifikace je další hojně využívaný ozvláštňující prvek a také poslední, kterým se budeme v případě *Čarodějnického kalendáře* zabývat. Většinou se tento prvek projevuje u Měsíce a stromů, jak lze vidět v předešlé ukázce. Další příklad personifikace: „*Zářivý kotouč úplňku nás nejen fascinuje, ale i ovlivňuje. Dělá to s drzostí sobě vlastní a bez ohledu na to, zda v jeho sílu věříme, či nikoli.*“¹¹¹ Jindy dělá Měsíc „svou práci“, v úplňku ve znamení Střelce je „filozofem“, bříza člověka od nepaměti „provází“ a „je mu vždy dobrým duchem.“¹¹²

3.3.5. Genderové aspekty

Z komunikačních strategií si lze odvodit, že v knize autorka vystupuje jako žena, která zažívá problémy, s jakými se může potýkat i její čtenářka. Skrze vlastní zkušenosti a zkušenosti předků se snaží poradit, jak se zbytečným problémům vyhnout, jak si naopak přivolat lásku a klid s přihlédnutím na roční období, které zrovna panuje. Celkově je téma bližší ženám, proto se zde často objevuje přímé oslovení čtenářky s využitím ženského rodu. Nikde však není zmínka o tom, že by do knihy nemohli nahlédnout i muži. V *Čarodějnickém kalendáři* to jsou milenci, o které ženy usilují a chtějí si získat jejich přízeň. „*Pokud tyto dárky věnujete ženě, přilepíte na ni smůlu.*“¹¹³ Snad pouze v tomto případě lze uvažovat o radě adresované mužům. Přestože je tedy autorka zaměřená na ženské publikum, nijak nenaznačuje, že by muži nebyli vítáni.

3.3.6. Komu je kniha opravdu určena

Na základě toho, co jsme vyzkoumali v *Čarodějnickém kalendáři*, můžeme definovat čtenáře, kterého tato kniha osloví. Je na místě, aby měl čtenář zájem alespoň o jednom z aspektů, které jsme výše jmenovaly. Např. astrologie, fáze Měsíce apod. Předešlá podkapitola

¹¹⁰ Tamtéž, s. 117.

¹¹¹ Tamtéž, s. 10.

¹¹² Tamtéž, s. 16, 84, 68.

¹¹³ Tamtéž, s. 55.

uvedla, že jsou oslovovány zejména ženy a celkově je tematika ženám bližší, kniha však může být zajímavá i pro muže. Ať už je to kvůli vlastní zkušenosti, nebo ze zvědavosti, co čte jeho žena. Tím, že je to čtivo nenáročné, obsahuje spoustu ilustrací týkajících se tématu, nemusí si ho oblíbit pouze dospělí, ale i děti.

Čarování představuje určité tabu, připomíná fantasy, ve kterém se hojně objevují nadpřirozené prvky, hlavně se však dá spojit s pohádkami, kde čarodějnice vystupují, i když v ne zrovna pozitivní roli. Dochází zde totiž k reinterpetaci náboženstvím zkrslené představy o „čarodějnicích“ jako šamankách, které mohly na své okolí snést kletbu v podobě smůly, velké bouře, či způsobit nemoci. Děti ji díky tomuto zprostředkování pohádkami vnímají jako zlou postavu, kterou je potřeba zahnat. Může být však lákavé nahlédnout do jejich praktik.

3.4. Hodné holky se dostanou do nebe, zlobivé kam chtějí

Originál *Gute Mädchen kommen in den Himmel, böse überall bin* z roku 1994 napsala Ute Ehrhardt, německá terapeutka a poradkyně pro lidi, kteří hledají správnou životní cestu.¹¹⁴ U nás knihu vydalo nakladatelství Motto v roce 1997 v překladu Aleny Ságlové. Následující stránky se budou týkat třetího, nejnovějšího vydání z roku 2016. Už z toho lze soudit, že je publikace oblíbená a vyžaduje reedice. Ehrhardt vychází ze své praxe poradkyně a čtenářkám nabízí rady, jak se lépe uplatnit zejména v povolání, ale i v manželství. U obsahu knihy je na místě brát v potaz, že její původní text je starý přes dvacet let, tudíž se mohlo ve společnosti spoustu věcí změnit. Vychází totiž z předpokladu, kdy jsou ženy bojácné, málo průbojné v kariéře a v manželství nedokáží prosadit svůj názor. S těmito problémy se setkáváme i dnes, ale pravděpodobně ne v takové míře, jakou autorka předkládá.

U samotného názvu *Hodné holky se dostanou do nebe, zlobivé kam chtějí* lze pozorovat, že se zde pracuje s výraznými, polarizovanými topoi, kdy se povahy žen staví do protikladu. Dělí se na ty hodné, poddajné, co za svou ochotu a nekonfliktnost podle autorky trpí, a na ty zlobivé, které se nebojí ukázat svou sílu a svým průbojným chováním se podobají mužům. Ehrhardt se snaží svou knihou zapůsobit na ženy první skupiny a dokázat jim, že se nemusejí bát myslet samy na sebe a prosazovat své názory a potřeby, a už vůbec se nemusejí bát toho, že by svým přístupem ztratily náklonost rodiny či přátel.¹¹⁵

I v případě této publikace budeme postupovat stejně jako doposud. Nejdříve si vysvětlíme, proč se budeme věnovat právě této knize, poté se seznámíme s jejím obsahem, dále

¹¹⁴ EHRHARDT, Ute. Zur Person: In *Ute Ehrhardt – unternehmensentwicklung*. [online]. [cit. 2017-02-21].

URL: <<http://www.ute-ehhardt.de/ueber-uns>>

¹¹⁵ EHRHARDT, Ute. *Hodné holky se dostanou do nebe, zlobivé kam chtějí*. Vyd. 3. Praha: Motto, 2016. s. 14.

prozkoumáme užité komunikační strategie a rétorické metody. Na závěr dle vyzkoumaných jevů určíme, koho může tato kniha opravdu oslovit, tedy modelového čtenáře.

3.4.1. Kritéria výběru

Ute Ehrhardt se ve své knize staví do populární role kouče. Pomocí literárního díla chce docílit, aby se její čtenářka dostala na požadovanou životní cestu. Mezitím, co podává výklad o ženách, které by měly změnit například svůj postoj v povolání, pokud chtějí získat lepší postavení, obrací se přímo na čtenářky a poskytuje jim rady, jak mohou ono zlepšení životní situace získat. Motivace je tedy hlavní náplní celé knihy. To, že je publikace určena především ženám, lze sice poznat ze samotného názvu, ale je to zřejmé zejména z anotace na její zadní straně. „*Také dáváte přednost tomu, že jste hodná a každému vyhovíte, místo abyste se naplno radovala ze života?*“¹¹⁶ V textu je užitý ženský rod, což značí, že jsou osločovány právě ženy. Kniha je adresována pro muže v tom případě, že si ji čtenáři převedou do svých životních zkušeností. Např. učitel ve školství, kde převládá feminizované prostředí.

Tím jsme si určili první kritérium – jedná se o motivační literaturu pro ženy. Druhé se, jako u předešlých knih, týká žánru nebo postupu, který byl zvolen pro oslovení cílových čtenářek. V případě *Hodných holek* se setkáváme s příručkou o sebezdokonalování. Co taková kniha může obsahovat, jsme si řekli už v první kapitole zaměřené na motivační literaturu. V této publikace nalezneme spoustu definic různých žen, zejména těch „hodných“, dále spoustu návodů, jak se vymanit z tohoto označení, ale také příběhy, kterými autorka znázorňuje popisované ženy ve svých rolích, a přibližuje se tak čtenářkám. Této metodě se budeme věnovat v části s komunikačními strategiemi.

3.4.2. Obsah publikace

Úvod s názvem „Hodná od kolébky až do hrobu“, pod kterým si představíme ženu, jež je už od narození vedená být v roli té „hodné“ a nevymaní se z ní až do své smrti, se zdá být součástí hlavní náplně celé knihy. Přesto se jedná o paratext, kde se autorka od samého začátku zabývá vlastnostmi žen, kterým by měl zbytek stránek sloužit. To, že se nejedná o první kapitolu, ale o prolog, poznáme z těchto slov: „*Znázorním tady, proč se hodné holčičky daleko nedostanou, a popíšu cesty, které ženám umožní přejít od rezignované poslušnosti k veselému a bezstarostnému odporu...*“¹¹⁷

¹¹⁶ Tamtéž, obálka knihy.

¹¹⁷ Tamtéž, s. 14.

Celková struktura knihy se zdá být matoucí. Jako by chyběla pevná osnova, která by měla postupně dovést čtenáře k výsledku. Podle obsahu by se dalo říct, že tomu tak přece jen je. Ale při čtení zjistíme, že si čtenářka prošla strategiemi vedoucími ke zlepšení situace, ale poté se opět vrací do všeho, co se zdá být špatné a mělo by se napravit.

První blok s názvem „Velký podvod“ se týká každodenních pastí našeho myšlení, jak tomu Ehrhardt říká.¹¹⁸ Klade si otázky, jestli ženy opravdu neví, co chtějí, a nechávají rozhodnutí na jiných (v této knize většinou na mužích), proklamuje názor, že by měly dávat průchod svému hněvu a neměly by se stydět projevit svou agresi, snaží se prosadit, že krása není všechno, že ne každá žena je předurčena stát se matkou a že nepotřebují muže k tomu, aby byl jejich život kompletní.

Další „myšlenkové pasti“ (tento výraz objasníme v části s rétorickými metodami) spadající do prvního bloku nachází autorka v povolání. V této oblasti se jedná o to, že ženy by měly pochopit pravidla, která v zaměstnání platí, aby byl úspěšné a necítily se kvůli tomu zle. Poté následuje popis strachu z moci. Ta je v knize ústředním tématem. Snahou je vymanit čtenářky z pocitu, že moc mají pouze muži, že by znamenala samotu nebo že by kazila charakter. Stále se pohybujeme zejména v kariérní oblasti. Ve „Velkém podvodu“ se objeví strategie, jež obsahují spoustu rad o tom, jak by se ženy měly vymanit z dosavadní role. Podkapitoly, jejichž názvy většinou končily otazníkem, nahradily ty s vykřičníkem. Např. v předešlé části jsme se setkali se slovy: „*Moc dělá lidi neoblíbenými?*“¹¹⁹ V další už čteme: „*Objevte svou cenu!*“¹²⁰ V poslední části této kapitoly se navracíme zpět ke špatným ženským zvyklostem, kdy vystupují podřadně už jen svým držetím těla.

Další kapitola se věnuje ženskému rezignovanému úsměvu. To znamená usmívání se navzdory tomu, že jsou ženy unavené, zklamané, nebo jim někdo ublížil, a dále snášejí nátlak. Poté autorka vyjmenovala několik „vztahových pastí“, do kterých ženy padají, a ztěžují si tak život. Předposlední kapitola popisuje podřízené chování žen. Teprve poslední ukazuje příklady „zlobivých holek“, které projevily svou sílu a dokázaly se vymanit z předsudků. Tato závěrečná část, jež má znázornit výsledek veškerých dosavadních rad, je však nejkratší. Shrnutí je pouze na tři strany.

Z obsahu si lze odvodit, jak je kniha členěná. Rozdělená je na čtyři hlavní kapitoly a úvod. Většinou se v každé kapitole začíná takovým tvrzením, které se v jejím závěru vyvrací a uvádí „na správnou míru“. Snaží se posílit ženské sebevědomí a ukázat, že lze věci vnímat i

¹¹⁸ Tamtéž, s. 15.

¹¹⁹ Tamtéž, s. 62.

¹²⁰ Tamtéž, s. 68.

jiným způsobem. Pokud shrneme veškerá sdělení, jež se zde objevují, můžeme tvrdit, že ústředním tématem je moc. Ženy by se jí neměly bát. Neměly by se totiž podřizovat mužům, ale ani vlastním předsudkům. Ono posilování ženského sebevědomí se týká zejména jejich povolání. Kniha se tak snaží povzbudit v růstu jejich ambicí. Měly by je umět využít k úspěchu. „Úspěch mají lidé, kteří přednášejí vlastní nápady hlasitě a zřetelně, dávají najevo svá přání a kladou požadavky, ukazují ochotu převzít neobvyklé úkoly.“¹²¹ Vzniká přímá úměra. Čím je žena úspěšnější, tím nabývá moci.

3.4.3. Komunikační strategie

Podobně jako doposud slouží tato část pro seznámení se s rolí autora a jeho čtenáře. V *Hodných holkách* se setkáváme s představou autorky, která by měla být dle informací obsažených v textu lektorkou pořádající kurzy a semináře, které pomáhají lidem nalézt lepší uplatnění v životě. Poznat to lze na větě začínající slovy: „V jednom z mých seminářů...“¹²² Čtenářce se tak nabízí obraz ženy, jež svá tvrzení opírá o příběhy žen, které si osobně vyslechla, a v koučování lidí má jistou praxi.

Autorka začíná charakteristikou žen, kterým se bude po zbytek knihy věnovat. Takový popis prokládá přímým oslovením čtenářek. Text je potom tučně zvýrazněn, čímž se na první pohled odlišuje od ostatních sdělovacích prostředků. Hned v úvodu zní například takto: „**Pokud chcete s tímto myšlením skoncovat, začněte okamžitě.**“¹²³ Pro oslovení využívá druhou osobu v plurálu. Věty se zdají být typu rozkazovacího, i když nejsou vždy zakončeny vykřičníkem, mají apelativní charakter. Chod textu je tak narušován a čtenářka získává prostor pro pozastavení četby a zamyšlení se nad vlastní situací.

Další strategie je hojně využívána například na přednáškách pro získání vyšší pozornosti posluchačů. Setkali jsme se s ní již v případě *Kurandery*, tam se však jedná o jeden hlavní příběh. Zde autorka prokládá svá tvrzení příběhy jiných žen pro lepší znázornění situace, kterou se zrovna zabývá. Tuto metodu jsme nazvali storytelling, podle knihy *Přesvědčujte a ovlivňujte pomocí příběhů: storytelling*.¹²⁴ Příběhy většinou začínají jménem hlavní hrdinky, které se bude vyprávění týkat. Někdy se definice prolnou do vyprávění, aniž by byl příběh uvozen. Jindy autorka naznačí, že bude následovat další ukázka ze života jedné z žen. „*Jak moc se ženy mohou vžít do představ, že potřebují muže, ukazuje příklad Jennifer...*“¹²⁵

¹²¹ Tamtéž, s. 43.

¹²² Tamtéž, s. 96.

¹²³ Tamtéž, s. 8.

¹²⁴ SIMMONS, Annette. *Přesvědčujte a ovlivňujte pomocí příběhů: storytelling*. Brno: Computer Press, 2008.

¹²⁵ EHRHARDT, Ute. *Hodné holky se dostanou do nebe, zlobivé kam chtějí*. Vyd. 3. Praha: Motto, 2016. s. 33.

Modelovou čtenářkou se stává žena, která se shoduje s charakteristikou těch, které by měly podle knihy svůj přístup na jednotlivé situace změnit. Pravděpodobně se jedná o takovou ženu, která není spokojená s tím, jak vede svůj život, a rozhodla se najít pomoc v knize. Ta jí předkládá různé situace, ve kterých se ženy mohou ocitnout, a s velkou pravděpodobností najde podobnou, jakou čtenářka prožívá.

3.4.4. Rétorické metody

Seznámíme se s využitím jazyka a stylu v knize, a nakonec prozkoumáme prostředky, kterými se autorka snažila ozvláštnit svůj text. Opět přihlížíme k fatu, že původně je kniha napsaná německy. K dispozici máme překlad od Aleny Ságlové.

Text je složen z krátkých, úsečných vět. V případě rad jsou často zakončeny vykřičníky pro zdůraznění významu slov, „sálá“ z nich pocit naléhavosti, jindy působí přímo jako rozkaz. Takové poučky mají tučné zvýraznění – v textu jsou nápadnější. Protikladem těchto „tučných“ rad jsou naopak tvrzení, jež mají být chápána jako špatná. Taková, která se později vyvrátí na základě osobního příběhu. Ty jsou pro změnu zvýrazněny kurzívou.

V případě definic ženských rolí v daných situacích je pro popis využita třetí osoba. Místy je však prostoupena první osobou plurálu, kdy se mění úhel pohledu a autorský hlas se staví do stejné role, jakou mají charakterizované postavy. Stále se však nejedná o příběh, teprve v případě využití narativity se z proudu myšlenek stává na chvíli vypravěč. Úhly pohledů se zde střídají velmi rychle, jednou je to pohled terapeutky, potom zase krotké ženy. Často také vstupuje do myšlenek postav, které vyjadřuje polopřímou řečí. „*Najednou si uvědomila, jak hlasitě křičí. Trapas, celá tahle scéna.*“¹²⁶ Samotné slovo „trapas“ zde poukazuje na výraz, který vyjadřuje slovník postavy. V hlavní náplni knihy by se neobjevilo.

V díle se objevují intertextuální pasáže. Je tomu tak už na samotném začátku, kdy je citován Platón. Citát se týká úspěchu, respektive jasné cesty k neúspěchu.¹²⁷ Dá se říct, že se podle jeho slov odvíjí i zbytek knihy – stále se poukazuje ke špatným rozhodnutím, k nesprávnému chování i myšlení, teprve na základě toho se odvíjejí rady, jak onu situaci zlepšit. Je tedy jednoduché určit to, co se dělá špatně. Po dočtení knihy si můžeme všimnout, že závěr je opravdu strohý, pouze v jednom odstavci obsahuje to, co úspěšné ženy pro své postavení udělaly. Z hlediska intertextuality se však nejedná pouze o citáty, ale také o parafráze jiných děl, které autorka využívá jako další způsob vystižení právě probírané problematiky.

¹²⁶ Tamtéž, s. 23.

¹²⁷ Tamtéž, s. 5.

Například v případě, kdy se věnuje ženskému hněvu, který je podle ní mylně chápán jako hysterie, použila pro příklad dílo Fay Weldonové, kde Weldonová nechala svou hrdinku proměnit v Čertici.¹²⁸

Ani tato publikace se neobešla bez metafor či přirovnání. Nejvýraznější metaforou jsou „myšlenkové pasti“, které se v knize oblevují velice často. Využívány jsou v případech, kdy se popisuje špatně pochopená situace a je potřeba ji vyvrátit. Setkáváme se s nimi hned od začátku. První podkapitola nese název „Každodenní pasti našeho myšlení“ a vzápětí se píše: „*Blokují nás klamné závěry a myšlenkové pasti.*“¹²⁹ Past je zde složena z představy lákadla v podobě nějakého mechanismu, který nás zachytí a není úniku. Aniž by šlo o přehánění, zdá se, že se toto slovní spojení objevují na každé desáté straně. Pasti se však netýkají jen myšlenek, ženy mohou padat do „pastí porozumění, do „pasti pomocnice“, oběti či skromnosti. Další metafora, která se v textu objevuje více než jednou, je „zakořenění“ nějakého jevu. Jednou je to „hluboce zakořeněný strach“,¹³⁰ potom ona myšlenková past, ale také „*víra, že každá žena v životě dospěje k bodu, kdy se rozhodne pro muže a děti.*“¹³¹ Pokud se píše o něčem zakořeněném, což vyjadřuje jev, který má vlastnosti rostlin, jež se zarývají do půdy a zůstávají na místě (v případě stromů po dlouhá léta), znamená to, že ženy žijí dlouho v jistém přesvědčení, které nemusí být správné. V těchto případech se autorka opět snaží vyvrátit takové uvažování. Ono „zakořenění“ však nemusí být jen negativního rázu. Užít se dá také ve smyslu energetickém, jako synonymum uzemnění.

V případě přirovnání můžeme uvést příklad, kde se prolíná s metaforou. „*Své agresivní pocity však drží pod pokličkou, až nakonec explodují jako sopka.*“¹³² Výraz, kdy něco držíme pod pokličkou, je hojně využíván v běžné řeči. Přestože tento výraz může navodit obraz kuchyňských potřeb, znamená úmyslné utajování věcí. A v případě hněvu se to nedoporučuje, protože může dopadnout tak, jak je popisováno dál. Pocity jsou najednou přirovnány k sopce, přesněji řečeno k její explozi. Dalším ozvlášťujícím prostředkem nejsou jen metafory, ale i přísloví. V této knize se dvakrát objeví známé „*bez práce nejsou koláče.*“¹³³

¹²⁸ Tamtéž, s. 25.

¹²⁹ Tamtéž, s. 16.

¹³⁰ Tamtéž, s. 62.

¹³¹ Tamtéž, s. 31.

¹³² Tamtéž, s. 19.

¹³³ Tamtéž, s. 6 a 43.

3.4.5. Genderové aspekty

V případě *Hodných holek* se setkáváme s knihou, o které je známo, že její autorkou je žena a oslovuje ženské publikum. Takové literatuře (i když beletrii) se věnuje například Pam Morrisová ve své knize *Literatura a feminismus*. Představili jsme si ji v kapitole Literatura určená ženám. Tvrdí: „*Příběhy žen nám pomáhají žít a snít jako ženy.*“¹³⁴ V knize je spousta takových příběhů obsaženo. Cílem je, aby čtenářky našly podobnosti mezi sebou a hrdinkou v knize. Morrisová se k tomu vyjadřuje tak, že takový literární prostředek přispívá k tomu, aby si ženy uvědomily jejich existenční význam a byly přesvědčeny o hodnotě vlastních názorů. Přesvědčuje je o tom, „*že jejich utrpení bylo vynucené a zbytečné.*“¹³⁵ Tyto projevy o utrpení se zdají být přehnané, ale *Hodné holky* takové typy žen představují.

Muži jsou v knize chápáni jako měřítko, se kterým se porovnává postavení žen. Ať už v partnerském životě či v povolání, autorka k nim ženy neustále přirovnává a zdůrazňuje rozdíly mezi nimi. „*Už způsob, jakým jsou děti kojeny má vliv na jejich pozdější chování, a děvčátka a chlapci jsou kojeni dost odlišně.*“¹³⁶ Nedozvíme se, odkud tato tvrzení má. Později však pokračuje a zmiňuje rozdíly v barvách, které se malým dětem dávají, pro rozlišení pohlaví (modrá, růžová), ale i v hračkách, jež jim rodiče dávají na hraní. Výchova je podle ní odlišná v tom, že chlapcům se promíjí drzé chování, zatímco holčičky by měly být poslušné a tiché. V těchto případech čtenářka může souhlasit, ale také nemusí. Muž nejsou jen pedanti, kteří mají poslušné a utrápené ženy, v některých rodinách mají ženy větší respekt než jejich manželé. Stejně tak jako mezi sourozenci dívkou a chlapcem nemusejí vznikat rozdíly při výchově. Kniha se však více zaobírá myšlenkou na kariéru, kde většinou muži získávají vyšší plat, a ženy tento systém nevědomky podporují. „*Fakt, že ženě jsou práva přirčena zákonem, znamená jen málo. Rovnoprávnost zůstane prázdným pojmem, dokud si ženy budou stěžovat, že nikdo nepříjde a dobrovolně jim ji neposkytne. Práva mají smysl jen tehdy, jsou-li pevně zakotvena v hlavách a užívána.*“¹³⁷

3.4.6. Komu je kniha opravdu určena

Už jen svou anotací kniha oslovuje ženy. Svým názvem poukazuje na to, že některé ženy jsou „hodné“ a dělají něco špatně, a ty druhé, „zlobivé“, dosáhnou všeho, čeho chtějí. Kniha se snaží poukázat na to, že hodná žena nemusí klást své hodnoty na „druhou kolej“, ale

¹³⁴ MORRIS, Pam. *Literatura a feminismus*. Brno: Host, 2000. s. 72.

¹³⁵ Tamtéž, s. 72.

¹³⁶ EHRHARDT, Ute. *Hodné holky se dostanou do nebe, zlobivé kam chtějí*. Vyd. 3. Praha: Motto, 2016. s. 9.

¹³⁷ Tamtéž, s. 118.

může být úspěšná, aniž by se při tom měla cítit špatně. V knize čtenářka nalezne spoustu věcí, které by neměla dělat. K tomu má předložené příběhy žen, které slouží jako důkaz, že se takové věci opravdu dějí, a čtenářka se v dané situaci neocitá sama. Dalším důvěryhodným faktorem může být představa autorky – ženy, terapeutky, která si veškeré příběhy osobně vyslechla. O „zlobivých holkách“ se toho však čtenářka dočte málo. Na závěr se jí dostane zmínka o hrstce úspěšných a slavných žen, které by měly sloužit jako příklad, že cesta k úspěchu je možná díky porušení několika pravidel. Zda je to pro čtenářku dost motivující, musí posoudit sama.

Hodné holky se dostanou do nebe, zlobivé kam chtějí útočí chtě nechtě na muže, jejichž role je zde velmi negativní. Potlačují ženskou vůli, shazují jejich ego. Pokud to však nedělají přímo oni, dělají to ženy samy, ale opět – na základě toho, aby vyšší postavení nebraly mužům. Je tedy nutné přihlídnout k tomu, že kniha vyšla před dvěma desítkami lety, tudíž se některé věci mohly změnit, přestože žijeme v Česku, kde máme patriarchálně pojaté mužské a ženské role. Na tom opět závisí čtenářčin postoj, zda se v ní vzbudí plamínek nenávisti vůči mužům či tato nařčení projde s chladnou hlavou.

Knih je tedy určena ženám, jež hledají levnou pomoc pro lepší postavení v povolání, kde by se neměly nechat zastrašit pracovními kolegy a svými nadřízenými, ale také chtějí získat odvalu pro rozhodování v domácnosti, aniž by měly strach, že tím ztratí manžela. Ženám, které mají tužby, ale dosud se je nerozhodly uskutečnit. Otázkou zůstává, zda přece jen nebude lepší, vyslechnout si příběh úspěšné přítelkyně či jiné osobnosti, které se dobře daří, než se oddat této knize.

3.5. Proč si muži berou potvory a hodné holky zůstanou na ocet

Poslední analyzovanou knihou je pokračování prvotiny Sherry Argovové *Proč muži milují potvory a hodným holkám zůstanou oči pro pláč*. Spisovatelka v době vydání knih žila v Los Angeles. Své texty publikovala mimo jiné v časopisech, jako je *Cosmopolitan* nebo *Glamour Explit*.¹³⁸ Knihu z originálu *Why Men Merry Bitches* vydanou v roce 2006 přeložila Dagmar Břejlová. Tento překlad *Proč si muži berou potvory a hodné holky zůstanou na ocet* vydalo nakladatelství Motto téhož roku. K dispozici máme druhé vydání z roku 2008.

Na první pohled se setkáváme s podobnou tematikou jako u *Hodných holek*, ale ve skutečnosti se zde liší role mužů. Kniha totiž nabízí mužské pohledy pro vyjádření toho, co vlastně ve vztahu očekávají, zejména jak by se k nim žena měla chovat, aby je přitahovala. Publikace, stejně tak jako předešlé tituly, míří na myšlení žen, snaží se jim ukázat cestu

¹³⁸ ARGOV, Sherry. *Proč si muži berou potvory a hodné holky zůstanou na ocet*. Vyd. 2. Praha: Motto, 2008.

k většímu sebevědomí a rozhodnému vystupování na veřejnosti, a to zejména „ve vztahu“, což mají muži upřednostňovat. Co je však v případě obou knih vesměs stejné, je dělení žen na „potvory“ a ty „hodné“. To jsme si vysvětlili jako práci s polarizovanými topoi, kdy se staví jevy do protikladu. „Hodné“ ženy jsou zde víceméně ty, které prahnou po manželství a udělají všechno proto, aby se svému muži zalíbily, podřizují mu veškeré své plány a ukazují, že jsou na světě jen pro něj. „Potvory“ naopak působí tak, že mají svůj život plně pod kontrolou, nepodřizují se mužům, ale dávají jim najevo, že je nepotřebují. Muži se pak více snaží, aby si takovou ženu získali pouze pro sebe – a to je má přitahovat.

Dále budeme postupovat podobně jako doposud. Určíme si kritéria výběru, prozkoumáme obsah knihy, v ní využitě komunikační strategie a rétorické metody. Zaměříme se také na genderové aspekty a na závěr se pokusíme dle vyzkoumaných jevů charakterizovat ideálního čtenáře, kterému je tato publikace určena.

3.5.1. Kritéria výběru

U všech knih jsme uváděli dvě hlavní kritéria, která platí i pro dílo Sherry Argovové. Za prvé má plnit funkci motivační literatury určené ženám. Autorka oslovuje převážně ženské publikum, které poučuje, jak se chovat a smýšlet v jednotlivých situacích. Všimnout si toho lze na následující ukázce: „*Budu se vás snažit vést k tomu, abyste změnila svůj názor i přístup. Uvidíte, proč byste se měla chovat tak, že se muž začne divit, proč neprahnete po manželství jako každá jiná žena.*“¹³⁹ Kromě toho, že využívá k oslovení své čtenářky ženský rod, použila slova „jako každá jiná žena“, čímž vytváří všeobecné očekávání, snad i normu, kterou definovala čtenářku jako ženu. V ukázce si lze všimnout ještě jednoho jevu. Muži jsou zde tím, na koho mají tyto ženy způsobit, opět se nám zobrazuje topos svádění, stejně tak jako v *Astrologii lásky*.

Druhé kritérium se týká zvoleného postupu, kterým se autorka rozhodla oslovit své čtenářky. „*Proč si muži berou potvory není další svépomocná příručka, jak ulovit manžela.*“¹⁴⁰ Kniha však příručkou je, dokonce poskytuje rady o tom, jak si muže získat. Autorka zdůrazňuje, že knihu nepíše jen pro ženy, které se chtějí vdát, ale pomoci chce i ženám vdaným, jež chtějí svůj vztah oživit. Píše i pro ženy svobodné, které se chtějí samy rozhodnout, zda s mužem zůstanou či nikoli.¹⁴¹

¹³⁹ Tamtéž, s. 11.

¹⁴⁰ Tamtéž, s. 9.

¹⁴¹ Tamtéž, s. 12.

3.5.2. Obsah publikace

Celá kniha začíná věnováním, jež náleží autorčině matce. Následuje poděkování několika lidem, kteří se zasloužili o vznik knihy nebo byli spisovatelčinou podporu. Poté se objevuje úvod, ve kterém je napsáno, co celá publikace *Proč si muži berou potvory* přináší. Autorka tvrdí, že kniha „*bude čelit tradicím a zaběhnutým stereotypům, bude se vám snažit vysvětlit, proč některé vztahy nepostupují dál, jak by měly; uvede na pravou míru představy o tom, jak si muž vybírá partnerku.*“¹⁴² Úvodní část končí radou, jak pokračovat v četbě. Čtenářku nabádá nalít si víno, čaj nebo kávu, a dát si nohy na stůl.¹⁴³ Představíme si tak ženu, která je v uvolněné náladě, má pohodlí a chystá se číst něco k pobavení.

Knihy je členěná do sedmi hlavních kapitol. Každá nese hlavní název, podnázev a příslušný citát. Například druhá kapitola zní: „*Jen ho nechte, ať vás honí... dokud ho nechytíte*“ s podnázevem „*Jak muže přesvědčit o tom, že trvalý vztah byl jeho nápad.*“¹⁴⁴ Doplněn je citátem Mae Westové, což je zároveň argumentace autoritou, v tomto případě celebritou. Z názvu si lze vždy odvodit, o čem bude celá kapitola pojednávat.

Jednotlivé kapitoly obsahují popis situací, ve kterých se mohou ženy ocitnout a jak se pravděpodobně zachovají ty „hodné“. Celkově se začíná tím, jak si silné ženy dokážou získat muže. Autorka v této kapitole mimo jiné vyvrací mýty typu: „*Musíte být taková, jakou vás chce mít muž.*“¹⁴⁵ Druhou kapitolu jsme si představili v předchozím odstavci, kdy jsme sledovali, jak jednotlivé názvy vypadají. Podle rad by se čtenářka měla naučit ukázat muži, že není jedinou náplní jejího času. Třetí kapitola se týká sexu. Čtvrtá kapitola vychází více z mužského pohledu. Zdůvodňuje, proč muži úmyslně „zlobí“ své ženy. „*Muž potřebuje vědět, zda si dokážete trvat na svém, nebo zda mu povolíte všechno, co si zamane, i kdyby se v hračkářství vrhl na zem a vztekle křičel, že chce to červené autíčko.*“¹⁴⁶ Naskytuje se nám zde nadsázka tedy představa muže jako malého kluka, svěhlavého sobce. Pátá kapitola se zaměřuje na úlohu financí ve vztahu. Šestá se od ostatních odlišuje tím, že obsahuje otázky položené mužům, na které se vzápětí odpovídá. Podle slov v textu by se měla čtenářka připravit na „velkou věc“.¹⁴⁷ Otázkou zůstává, zda se opravdu dozví nevídané informace o mužích, či se předloží to, co je známo, jen se to možná nevyslovovalo nahlas. Poslední kapitola rozvádí případ, kdy žena žije s mužem, se kterým je spokojená.

¹⁴² Tamtéž, s. 9.

¹⁴³ Tamtéž, s. 12,

¹⁴⁴ Tamtéž, s. 37.

¹⁴⁵ Tamtéž, s. 31.

¹⁴⁶ Tamtéž, s. 101.

¹⁴⁷ Tamtéž, s. 156.

Všechny kapitoly doprovází 75 „zákonů vztahů“, které jsou na závěr sepsány do jednoho seznamu. Například prvním takovým zákonem je: „**Muže ze všeho nejvíc přitahuje hrdá žena, která si váží a cení sebe samé.**“¹⁴⁸ Každý se týká právě probíraného tématu, je zarovnán na střed strany a tučně zvýrazněn. Odlišuje se tak od ostatního textu, upoutá více pozornosti, lze ho lépe dohledat a je více zapamatovatelný. Tyto zákony nejsou jediným typem textu, který se svým vzhledem odlišuje od zbytku. Většinou se to týká tabulek, kde jsou na jedné straně sepsány výrazy mužů či žen, a na straně druhé jejich interpretace. „*Uvedu vám sedm oblíbených slov, která muži rádi používají a na ně velmi dobře slyší. Přidávám k nim i mužské definice.*“¹⁴⁹ Takové tabulky mají šedé pozadí, které se například využívá i v případě „Úryvku z příručky pro muže.“¹⁵⁰

Hlavním tématem jsou zde muži, přesněji řečeno rady, jak takového muže získat. Nejedná se ani tolik o lásku a sounáležitost ve vztahu, jako spíše o vhodné chování žen vůči mužům. Jejich jednotlivá charakteristika, jak jsme se s tím mohli setkat v případě *Astrologie lásky*, se zde nevyskytuje. Kniha obsahuje pouze výběr několika situací, ve kterých se mohou oba společně ocitnout, dedukuje jejich reakce a vyvozuje následky. Na základě toho vznikají rady, jaký volit přístup k mužům, aby si žena udržela jejich náklonost.

3.5.3. Komunikační strategie

V této části budeme postupovat podobně jako u předešlých knih. Nejdříve se zaměříme na samotnou autorku a od ní se přesuneme k definici oslovovaného čtenáře. Svým čtenářům prozrazuje, že příběhy a názory mužů, které jsou v knize, si osobně vyslechla. „*Když jsem se mužů právě na takové chování vyptávala, s povzdechem uváděli, že sebevědomých žen je na světě hodně málo.*“¹⁵¹ Opět se setkáváme s technikou nazvanou *storytelling*.¹⁵²

Autorka však nezůstává pouze u výpovědí lidí se zaměněnými jmény pro zachování soukromí. Kniha má své intermediální pasáže, kde jsou citovány známé osobnosti nebo scény z filmů pro lepší představu popisovaného jevu. „*Ve filmu Na dotek se Natalie Portmanová ptá Judeho Lawa, jak je možné, že se tak bláznivě zamiloval do fotografky, kterou hrála Julia Robertsová. ‚Je to kvůli tomu, že je tak úspěšná?‘ vyzvídala. ‚Ne‘ namítl. ‚Je to proto, že mě*

¹⁴⁸ Tamtéž, s. 16.

¹⁴⁹ Tamtéž, s. 123-124.

¹⁵⁰ Tamtéž, s. 23.

¹⁵¹ Tamtéž, s. 15.

¹⁵² Více: SIMMONS, Annette. *Přesvědčujte a ovlivňujte pomocí příběhů: storytelling*. Brno: Comupter Press. 2008.

nepotřebuje.“¹⁵³ Čtenářce mohou tato slova stačit, také může mít důvod se na film podívat, pokud ho ještě nezná. A pokud ho již viděla, mnohem lépe si dokáže situaci představit.

Na svou čtenářku se autorka obrací pomocí druhé osoby v plurálu. „*Chcete-li, aby na vás druzí pohlíželi jinak, musíte především uvažovat jinak.*“¹⁵⁴ Směřuje k ní tak své rady, ale také se pokouší navázat kontakt, kterým se pokouší předvídat čtenářčinu reakci. V tomto případě využívá řečnické otázky. „*Vypadá to hrozně, že? Jenže právě takhle se někdy cítí muži.*“¹⁵⁵ Také vyjadřuje své vlastní mínění, což poznáme ze slov, jako jsou „připomíná mi“, „někdy až žasnu“ nebo často používané „bohužel“.¹⁵⁶

Autorka si pravděpodobně představuje čtenářku jako ženu, kterou zajímají mužské názory týkající se partnerských vztahů. Taková čtenářka má smysl pro humor, bere věci s nadhledem a ráda si přečte nápady, které mohou vylepšit její vztahy s muži. Pokud by však byl čtenářem muž, dozví se to, co ženy v partnerství vnímají, čemu dosud nerozuměly a bylo potřeba jim uvést „na pravou míru“ z mužského pohledu.

3.5.4. Rétorické metody

Tato kapitola slouží k prozkoumání toho, jakým jazykem je kniha napsaná, jaké obsahuje prvky, které mají funkci ozvláštnění textu. Stejně jako u předchozích knih, kromě *Čarodějnického kalendáře*, přihlížíme k faktu, že dílo původně vyšlo v jiném jazyce, zde v angličtině, a pracujeme s překladem. V tomto případě je překladatelkou Dagmar Brejlová.

Publikace *Proč si muži berou potvory* je napsaná jazykem, který je přístupný širokému „čtenářstvu“, zejména tomu, co nevyhledává složitou četbu. Obsahuje spoustu formulí, jež se využívají v běžné řeči, s odbornými výrazy se neseťkáme. Autorka se nebrání ani zvoláním typu „ouvej“¹⁵⁷ či „ó já“, na které narazíme v tomto úryvku: „*Žena si pomyslí, že přece spolu chodí, tak proč ne. Ó já, to je chyba.*“¹⁵⁸ Tímto zdůrazňuje své rozhořčení kvůli situacím, které se jí zdají být nesprávné. Pokud se setkáme s výrazem, kterému nemusíme zprvu rozumět, vzápětí se dočkáme jeho vysvětlení. Je to tak i v případě neologismu, kdy se píše o „testofest“, který si sama autorka vymyslela. Podle ní se jedná o „*strategické, předem připravené a naplánované*

¹⁵³ ARGOV, Sherry. *Proč si muži berou potvory a hodné holky zůstanou na ocet*. Vyd. 2. Praha: Motto, 2008. s. 36.

¹⁵⁴ Tamtéž, s. 16.

¹⁵⁵ Tamtéž, s. 14.

¹⁵⁶ Tamtéž, s. 15, 69 a 118.

¹⁵⁷ Tamtéž, s. 83.

¹⁵⁸ Tamtéž, s. 90.

*jednání, které je cílené na vyvádění partnerky z míry, většinou začíná zdánlivě nenápadným porušením pravidel.*¹⁵⁹

Knihy je opravdu bohatá na prvky, které mají za úkol dělat text zajímavějším. Kromě metafor, přirovnání a přísloví máme možnost objevit i ironii nebo pokusy o vtipy. V případě metafor si můžeme uvést příklad, kdy autorka představuje „oříškovou analogii“, což se opět kryje s neologismy. *„Říkám tomu ‚oříšková analogie‘. V roli partnerky představujete pro muže vyváženou stravu. Jste pro něj zdravá snídaně, oběd i večeře. Někdy se může stát, že mužovu pozornost zaujme dívka alias oříšky, protože nejsou zdravé, ale jsou moc dobré...“*¹⁶⁰ Tuto tezi dokončí tím, že při ztrátě zdravé stravy si muž uvědomí, že nemůže přežít pouze na oříškách, a vrátí se k původnímu jídelníčku. V tomto případě se metafora rovnou vysvětluje. Další metafory, které se v textu objevují častěji, jsou ty, kdy se něco „řadí do škatulky“ nebo „má v hrsti“.¹⁶¹

Pokud se jedná o přirovnání, nezůstává se pouze u krátkého spojení slov, jako je například zde: *„Proto ženám nezbyvá nic jiného, než aby byly chytré jako liška...“*¹⁶² Nalezneme zde i parabolu. *„Naléhání na to, aby se ženy snažily víc a víc, mi připomíná situaci, kdy bychom prvňáčkovi řekli, aby hned první den o velké přestávce šel za sedmákem a dal mu svoji svačtinu.“*¹⁶³ Podobně jako v předešlých knihách, i zde se objevuje přirovnání spolu s metaforou. Je tomu tak například u přirovnání sexu k fotbalu, kdy se milostný akt popisuje jako tento sport.¹⁶⁴

Pokud se pozastavíme u přísloví či lidových pranostik, zmínit můžeme tuto: *„Práce kvapná...“*¹⁶⁵ Přísloví není záměrně dokončeno, předpokládá se, že čtenář zná jeho pokračování. Třemi tečkami se automaticky zdůrazní ono nevyřčené „málo platná“. Tomuto prvku říkáme elipsa, využívá se například v poezii. Není to však jediný básnický prvek v knize, setkáme se zde i s akrostichem. *„Vzpomínáte si, jakou zkratku představuje slovo potvora? **P**římý **O**tevřený **T**vor **V** **O**sobnosti **R**yze **A**traktivní.“*¹⁶⁶ Následuje druhý, který vyjadřuje, čemu by ono slovo nemělo být podobné. Slovy „vzpomínáte si“ se autorka obrací ke čtenářce a pravděpodobně připomíná její první knihu.

¹⁵⁹ Tamtéž, s. 99.

¹⁶⁰ Tamtéž, s. 192.

¹⁶¹ Tamtéž, s. 28, 39.

¹⁶² Tamtéž, s. 49.

¹⁶³ Tamtéž, s. 15.

¹⁶⁴ Tamtéž, s. 72.

¹⁶⁵ Tamtéž, s. 40.

¹⁶⁶ Tamtéž, s. 130.

Argovová hojně využívá ironii až sarkazmus, kdy se snaží odlehčit a zároveň zesměšnit některé situace, které jiným mohou připadat v pořádku. Jako příklad nám může posloužit její verze mužského uvažování, které reaguje na ženské mrhání penězi za oblečení, což je zároveň hyperbolou. „*Muži jsou samozřejmě zcela rozumní. Je přece velmi rozumné koupit motorku Harley Davidson za čtyřicet tisíc dolarů, aby si řidič mohl prožít krásy vnitřního krvácení (a třeba i nevratnou ztrátu sluchu), když při stylové jízdě narazí do stromu či čehokoli nebo kohokoli jiného.*“¹⁶⁷ Také zesměšňuje výroky, které z úst vypouštějí ženy zvolené za krásky své země. Například miss ze státu Texas by chtěla navštívit chudé oblasti v Africe, ale ještě před tím by si ráda nalakovala nehty.¹⁶⁸

S pokusem o vtíp se můžeme sekat v šesté kapitole, kterou uvádí těmito slovy: „*Ani jedinkrát jsem nemusela sáhnout k drastickým výsledkovým metodám, muži spolupracovali ochotně. [...] Nemusela jsem sáhnout ani k tomu nejdrastičtějšímu opatření ze všech: k vyjmutí baterií z dálkového ovladače.*“¹⁶⁹ Manžel, který věčně vysedává u televize s ovladačem v ruce. Kliše, které se v naší kultuře drží dlouhá léta.

Posledním zajímavým prvkem je pozměněná verze klasické pohádky s hlavní postavou princezny a jejího prince. Je to také to, co celou knihu uzavírá. „*Bylo nebylo, za desatero horami a desatero řekami žila princezna.*“¹⁷⁰ Potká svého prince, ale dokáže mu, že na něj zrovna nemá čas, a jeho to donutí se o ni více zajímat. „*Právě s touhle ženou chci být do konce života.*“¹⁷¹ Poté už následuje seznam „zákonů vztahů“.

3.5.5. Genderové aspekty

Ženské i mužské role se zde prolínají. Průvodkyní knihy je žena, ale neposkytuje pouze svůj vlastní pohled na popisované situace, naopak, využívá k tomu výpovědi mužů, tudíž je kniha přínosná a otevřená oběma. Ženě i muži. A to i přesto, že se autorka obrací pouze na čtenářky: „*Tak. V tomto okamžiku jsme přešly do ženského světa a začneme z něj pohlízet na svět muže. Proto jsme přešly, nikoli přešli.*“¹⁷² Čeština umožňuje tuto hříčku se shodou přísudku s podmínkem, kdy jediné písmeno na konci slova určí, zda se jedná o mužský či ženský rod. Tím, jak je kniha napsaná, logicky oslovuje pouze ženské publikum. Přesto se nejedná o publikace, kde by byli muži stavěni do negativní role, jak jsme se s tím setkali v *Hodných holkách*.

¹⁶⁷ Tamtéž, s. 124.

¹⁶⁸ Tamtéž, s. 21.

¹⁶⁹ Tamtéž, s. 156.

¹⁷⁰ Tamtéž, s. 200.

¹⁷¹ Tamtéž, s. 200.

¹⁷² Tamtéž, s. 10.

Naopak, jsou zde důležití pro to, aby ukázali jejich potřeby a požadavky ve vztahu, které jen možná nevyslovují nahlas.

3.5.6. Komu je kniha opravdu určena

Na základě prozkoumaných jevů můžeme tvrdit, že kniha *Proč si muži berou potvory a hodné holky zůstanou na ocet* není pouze příručkou, jak získat manžela, či si ho udržet, ale jednoduše přináší odpověď na otázku, která je položena celým názvem. Neodpovídá na ni pouze autorka, odpovídají na ni i samotní muži. Vzhledem k nenáročné četbě, která by se dala nazvat oddychovou a zábavnou, je publikace přístupná širokému spektru čtenářů a čtenářek. Pod takovou četbou si představíme text, jenž nezatěžuje čtenářčinu mysl, obsahuje jistou nadsázku a humor, který slouží k pobavení. Modelové čtenářce by kniha sloužila opravdu jako rádce pro to, co dosud mohla dělat nebo chápat ve vztahu špatně. Avšak v podkapitole zabývající se komunikační strategií jsme uvedli, že z knihy mohou čerpat i muži, pokud si budou všimnout toho, jak ženy reagují na mužské myšlení.

Závěr

Cílem celé práce, jak už samotný název napovídá, bylo prozkoumat jednotlivé komunikační strategie a rétorické metody, které jsou využity v motivačních publikacích vydané nakladatelstvím Motto, jež míří především na ženské publikum. Než jsme se začali věnovat těmto jevům, určili jsme, čím se vyznačuje motivační literatura oslovující ženy, a seznámili jsme se s produkcí, kterou nakladatelství Motto poskytuje od počátku devadesátých let.

Na motivační literaturu jsme nahlíželi podle toho, jak svým textem působí na čtenáře, jen okrajově jsme zmínili její historický kontext. Stejně tak jsme přistupovali i k literatuře určené ženám. Vyjmenovali jsme aspekty, kterými se vyznačuje, jaké téma je bližší ženskému publiku a co čtenářky od takové četby očekávají.

Nakladatelství Motto, jehož pět publikací jsme si vybrali pro tuto práci, se snaží po celou dobu své existence vydávat knihy zejména českých autorek, jejichž tvorba ve většině případů oslovuje právě ženské publikum. Naším úkolem bylo seznámit se s jeho edicemi a vybrat si publikace, které slouží k motivování čtenářek v dané problematice, a prozkoumat, jak jsou jednotlivé knihy napsány. Vybrány byly: *Kurandera*, *Astrologie lásky*, *Čarodějnický kalendář*, *Hodné holky se dostanou do nebe*, *zlobivé kam chtějí* a *Proč si muži berou potvory a hodné holky zůstanou na ocet*.

Pro rozbor jednotlivých knih jsme zvolili stejnou osnovu, podle které jsme postupovali. Nejdříve jsme určili kritéria výběru. Kniha musela splňovat dvě podmínky: být motivačního charakteru oslovujícího zejména ženy a lišit se zvoleným způsobem „motivace“ svých čtenářek. K dispozici jsme měli román, horoskop, kalendář, ale i příručky, které ukazují cestu k požadovanému výsledku.

Nahlédli jsme do jednotlivých obsahů knih, kde nebyla upírána pozornost pouze na jádro sdělení celé publikace, ale i způsob, jakým je členěná a jaké obsahuje tematické a motivické prvky. Téma se týká převážně lásky, tedy i mužů. Zjistili jsme, že v motivační literatuře je velmi důležitou složkou paratext, ve kterém se objevuje obraz autora, jenž promlouvá ke svému modelovému čtenáři a snaží se ovlivnit jeho způsob četby. Tím se také dostáváme ke komunikačním strategiím. Pokusili jsme se definovat, co si v literárním díle představujeme pod pojmy autor a čtenář, ale hlavně, co znamená samotná komunikace. Zjistili jsme, že při takové komunikaci autoři nejčastěji používají druhou osobu v plurálu, což se objevuje převážně v úvodních částech knih.

Další hlavní náplní práce bylo zkoumání užitých rétorických metod. Vzhledem k tomu, že jsme měli k dispozici tituly přeložené z cizího jazyka, brali jsme v potaz, že se nejedná pouze

o autorské dílo, ale svou zásluhu v něm má i překladatel – v případě zvolených knih překladatelky. Výjimkou byl česky psaný *Čarodějnický kalendář* Marcely Košanové. Všechny publikace spojuje pokus o zvolení jazyka, který je čtivý, srozumitelný a nijak náročný. V menší míře se liší zvoleným množstvím prvků, jež mají za úkol text obohatit, ozvláštnit či zkrášlit. Nejméně se s nimi setkáme v *Kuranděře*, nejvíce pro změnu v *Proč si muži berou potvory*. Takové prvky jsou hlavně metafory, paraboly a přirovnání, ale v případě poslední zmíněné knihy narazíme i na ironii a nadsázku.

Další pojem, který se dle těchto publikací objevuje v motivační literatuře často, je storytelling, který jsme si vysvětlili jako využití příběhu pro lepší zaujetí čtenáře. Díky příběhu „ze života“ může autor lépe argumentovat své výroky. Objevuje se ve všech vybraných titulech. Hojně se také setkáme s intertextuálními a intermediálními vsuvkami, kdy jsou citovány jiní autoři nebo celebrity.

Pozastavili jsme se i nad genderovými aspekty. Zajímalo nás, jak jednotlivé knihy vnímají rozdíly mezi mužem a ženou. Ve většině případů jsou tyto rozdíly zdůrazňovány, setkáváme se tak s jistými stereotypy. *Kurandera* vyzdvihuje ženskou energii a sílu, která je potřebná pro láskyplný život na Zemi, v *Hodných holkách* se naopak setkáme se ženami, jež jsou muži utiskovány. Ať už v partnerském životě či v zaměstnání. Kniha *Proč si muži berou potvory* naopak zdůrazňuje mužské potřeby, kterým dává prostor pomocí jejich promluv. Jediná publikace, kde se neseťkáme s přímým oslovením čtenářky, ale obecně čtenáře, je *Astrologie lásky*, která nijak nenaznačuje, jestli je její dílo určené ženskému nebo mužskému publiku, zde pro změnu hraje důležitou roli zvolené téma.

Jakmile jsme publikace analyzovali, u každé zvlášť jsme se na závěr pozastavili a zhodnotili, jakého čtenáře pravděpodobně nejvíce osloví. Shodnout se lze na tom, že všechny obsahují téma nebo dokonce přímé oslovení, které míří především na ženy, přestože se o některé knihy můžou zajímat i muži či děti. Taková čtenářka nejspíše v literatuře hledá odpověď na to, co by mohla ve svém životě změnit nebo jinak vnímat. U některých knih by měla mít zájem o ezoteriku, vztah k přírodě nebo k astrologii, u jiných zase smysl pro humor, zájem o lásku a náklonost mužů, v případě *Hodných holek* snad i jistý pocit méněcennosti vůči nim, který je třeba změnit. V závěru však záleží na každé, jak podané téma pojme, zda se knihou nechá úspěšně (pro autora) ovlivnit, nebo zda to bude vnímat jen jako „literární“ zpestření běžného dne.

Použitá literatura

Primární literatura:

ARGOV, Sherry. *Proč si muži berou potvory a hodné holky zůstanou na ocet*. Vyd. 2. Praha: Motto, 2008. ISBN 978-80-7246-449-4.

EHRHARDT, Ute. *Hodné holky se dostanou do nebe, zlobivé kam chtějí*. Vyd. 3. Praha: Motto, 2016. ISBN 978-80-267-0575-8.

HUARACHE MAMANI, Hernán. *Kurandera: hledání podstaty ženské síly*. Praha: Motto, 2012. ISBN 978-80-7246-576-7.

KOŠANOVÁ, Marcela. *Čarodějnický kalendář*. Praha: Motto, 2009. ISBN 978-80-7246-491-3.

KUEI, Chi An. *Astrologie lásky*. Vyd. 2., upr. a dopl. Praha: Motto, 2006. ISBN 80-7246-276-8.

Sekundární literatura:

BUTLER-BOWDON, Tom. *Nic není nemožné: 50 klíčových knih motivační literatury*. Praha: Metafora, 2003. ISBN 80-86518-19-1.

CASTANEDA, Carlos. *Učení dona Juana: cesta poznání Indiánů kmene Yaqui*. Praha: Volvox Globator, 1997. ISBN 80-7207-086-X.

HALADA, Jan. *Encyklopedie českých nakladatelství 1949-2006*. Praha: Libri, 2007. ISBN 978-80-7277-165-3.

HOFFMANNOVÁ, Jana. *Stylistika a--: současná situace stylistiky*. Praha: Trizonia, 1997. ISBN 80-85573-67-9.

JACKO, Tomáš. *Autor a čtenář jako představy: koncepty autora a čtenáře v moderním a postmoderním myšlení*. Praha: Togga, 2014. Polemos. ISBN 978-80-7476-045-7.

KRAUS, Jiří. *Rétorika a řečová kultura*. Vyd. 2., dopl. Praha: Karolinum, 2010. ISBN 978-80-246-1829-6.

KRAUS, Jiří. *Rétorika v evropské kultuře*. Vyd. 2. Praha: Academia, 1998. ISBN 80-200-0659-1.

LAKOFF, George. JOHNSON, Mark. *Metafory, kterými žijeme*. Brno: Host, 2002. Teoretická knihovna. ISBN 80-7294-071-6.

MORRIS, Pam. *Literatura a feminismus*. Brno: Host, 2000. Studium. ISBN 80-86055-90-6.

NÜNNING, Ansgar. TRÁVNÍČEK, Jiří. HOLÝ, Jiří. *Lexikon teorie literatury a kultury: koncepce – osobnosti – základní pojmy*. Brno: Host, 2006. ISBN 80-7294-170-4.

PJÉR LA ŠÉ'Z. *Indián: zpráva o archetypu*. Vyd. 2. Praha: Stanislav Juhaňák – Triton, 2015. ISBN 978-80-7387-847-4.

ŘÍHA, Ivo. STUDENÝ, Jiří. *Sedm statečných a spol.: próza psaná ženami v kontextu současné české literární kultury*. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2015. ISBN 978-80-7395-959-3.

SIMMONS, Annette. *Přesvědčujte a ovlivňujte pomocí příběhů: storytelling*. Brno: Computer Press, 2008. ISBN 978-80-251-2112-2.

THOREAU, Henry David. *Občanská neposlušnost a jiné eseje*. Praha: Paseka, 2014. ISBN 978-80-7432-340-9.

TRUNGPA, Čhögjam. *Shambhala: posvátná cesta bojovníka*. Praha: Pragma, 1999. ISBN 80-7205-661-1.

WOLF, Josef. *Kdo je – kdo není v hnutí Nového věku: svět náboženství a duchovních směrů na konci milénia*. Praha: Votobia, 2000. ISBN 80-7220-092-5.

Internetové zdroje:

EHRHARDT, Ute. Zur Person. In *Ute Ehrhardt – unternehmensentwicklung*. [online]. [cit. 2017-02-21]. URL: <<http://www.ute-ehrhhardt.de/ueber-uns>>

CHVOJKOVÁ, Lucie. Překládám šamanskou knihu Kurandera. In *Lucie Chvojková: novinářka* [online]. [cit. 2017-01-28]. URL: <<http://www.luciechvojkova.cz/cs/aktualne/86-preklad-samanske-knihy-kurandera.html>>

KOTEN, Lucie van. Rozvádím se. A píšu knížku. In *Život podle Lucie* [online]. [cit. 2017-01-21]. URL: <<http://www.zivotpodlelucie.com/2017/01/rozvadim-se-pisu-knizku.html>>

Redakce nakladatelství Motto. Čarodějnický kalendář. In *Motto* [online]. [cit. 2017-02-05] URL: <<http://www.motto.cz/carodejnicky-kalendar/>>

Redakce nakladatelství Motto. O nakladatelství Motto. In *O nás – o Mottu*. [online]. [cit. 2017-01-21]. URL: <<http://www.motto.cz/o-nas/o-mottu/>>

Redakce nakladatelství Motto. Vydali jsme. In *Motto* [online]. [cit. 2017-01-21]. URL: <<http://www.motto.cz/vydali-jsme/>>

Summary

The thesis was aimed at motivational literature for women, published by Motto publishing house. The objective was to examine rhetorical and communication methods. We described motivational literature and literature for women. Also, we familiarized with production of the Motto Publisher.

Five books were chosen from this production, which were then analysed. *Kurandera*, *Astrologie lásky*, *Čarodějnický kalendář*, *Hodné holky se dostanou do nebe*, *zlobivé kam chtějí* a *Proč si muži berou potvory*. The selection criteria was determined for all of these, then we introduced their content, composition and themes.

In the main part were studied communication and rhetorical strategies. Authors directly speak to their reader and try to influence reader's reading. They provide advice to achieve some result. They try to choose catchy but understandable language. Everything is mostly about love, men and success in employment.

Next was how the gender aspects are perceived. Conclusion of each analysis regarded the reader, to whom the book was aimed at. The reader should be a woman interested in topics mentioned above. In such literature she is probably looking for help with her problems, relationship or else. At the same time, she can look for these books for their interesting topic, for fun or to relax.